Gemeente Raalte

# Reactienota zienswijzen
# Ontwerpverklaring van geen bedenkingen en ontwerpbesluit omgevingsvergunning zonnepark Hondemotsweg-Stobbenbroekerweg

## Project

De aanvraag om een omgevingsvergunning heeft betrekking op het realiseren van een zonnepark met bijbehorende voorzieningen, het uitvoeren van werkzaamheden, het afwijken van het bestemmingsplan, en het aanleggen en aanpassen van uitritten op drie locaties aan de Hondemotsweg en de Stobbenbroekerweg in Raalte (zaaknummer 69671-2023).

Bestemmingsplan:
Het project is in strijd met de ter plaatse geldende bestemmingsplannen: “Buitengebied Raalte”, inclusief ‘’correctieve herziening’’, ‘’2e correctieve herziening”, “Verzamelplan 2020” en “Paraplubestemmingsplan Parkeren”, vastgesteld op 8 juni 2012 respectievelijk 30 mei 2013, 19 februari 2015, 10 september 2020 en 27 september 2018. Ter plaatse gelden de bestemmingen “Agrarisch” en “Agrarisch met waarden - Landschapswaarden”.

Bij besluit van 26 juni 2025 heeft de gemeenteraad een ontwerp-verklaring van geen bedenkingen (vvgb) afgegeven voor het project.

Ontwerp-omgevingsvergunning en ontwerp-vvgb:
Het ontwerpbesluit van de omgevingsvergunning (ontwerpbesluit) en de ontwerp-vvgb heeft vanaf 8 augustus 2025 gedurende 6 weken ter inzage gelegen. De laatste dag van de termijn was 19 september 2025. Op 14 augustus 2025 heeft een rectificatie plaatsgevonden over de ter inzage gelegde op het ontwerpbesluit betrekking hebbende stukken. In verband hiermee is de zienswijzetermijn met één week verlengd tot en met 25 september 2025. Hieraan is openbaar kennis gegeven in het Weekblad voor Salland en op de website www.overheid.nl.

## Zienswijzen

Naar aanleiding van de terinzagelegging van de ontwerp-vvgb en het ontwerpbesluit zijn 29 zienswijzen ingediend. Achtentwintig zienswijzen zijn ontvangen binnen de hiervoor genoemde (verlengde) termijn en derhalve ontvankelijk. Eén zienswijze is buiten de termijn ontvangen en derhalve niet ontvankelijk. Twee zienswijzen zijn ingetrokken.

In deze reactienota is de inhoud van de zienswijzen kort samengevat en van een reactie voorzien.

<u>Zienswijze 1 (20 augustus 2025)</u>

**1a. Velden claimen te veel ruimte door afstand tussen de panelen.**

Er wordt gesteld dat de onderlinge afstand tussen de zonnepanelen van 2,10 meter relatief groot is. Dit zou ruimte bieden voor de ontwikkeling van kruidenrijke vegetatie/extensivering. Concrete waarborgen, doelstellingen of KPI's (Key Performance Indicator) ontbreken waaruit blijkt dat deze vegetatie daadwerkelijk tot stand zal komen en of de gronden niet alsnog volledig worden meegerekend in de gecombineerde opgave.

Door de hart-op-hart afstand van de zonnepanelen te verkleinen ontstaat er een terreinwinst. Hierdoor zou ongeveer een derde van de grond vrij blijven. Dit zou een grotere ecologische winst opleveren. Er zou zelfs één van de geplande velden kunnen komen te vervallen.

*<u>Reactie:</u>*

De in acht te nemen afstand tussen de rijen panelen is een bewust bepaalde minimale afstand. Door deze positionering van de rijen panelen wordt schaduwvorming en een verlaagde opbrengst van de zon als gevolg van schaduwwerken van te dicht op elkaar gesitueerde rijen met zonnepanelen te voorkomen. De keuze voor de onderlinge afstand berust op ruimtelijke aspecten en een compromis van factoren (biodiversiteit, grondbedekking, opwek, grondgebruik etc.). Het is niet mogelijk om dezelfde balans te vinden met een kleinere afstand tussen de rijen zonnepanelen. De vergunningsaanvraag dient in beginsel alleen te worden getoetst aan uitvoerbaarheid en ruimtelijke aspecten in het kader van een goede ruimtelijke ordening. Gelet op de genoemde factoren die getoetst zijn in de beoordeling van de aanvraag is er geen aanleiding om een andere afstand (alternatief) tussen de panelen te overwegen.

Steun voor dit standpunt ontlenen wij aan de vaste rechtspraak van de Afdeling bestuursrechtspraak van de Raad van State (Afdeling) over een voorgesteld alternatief voor een project. Op grond van die rechtspraak kan een aangedragen alternatief alleen tot de weigering van een op zichzelf aanvaardbaar project leiden indien op voorhand duidelijk is dat de verwezenlijking van het alternatief leidt tot een gelijkwaardig resultaat met aanmerkelijk minder bezwaren.[1] Deze rechtspraak geldt volgens ons ook voor een alternatief onderdeel van een project. In onderhavige situatie leidt de voorgestelde alternatieve opstelling van de rijen zonnepanelen niet tot een gelijkwaardig resultaat met aanmerkelijk minder bezwaren als gevolg van de hiervoor genoemde schaduwwerking van de zonnepanelen en een minder gunstige situatie voor de bevordering van de biodiversiteit tussen de rijen zonnepanelen.

*Conclusie:*

De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**1b. De hoogte van de panelen is onaanvaardbaar**

De hoogte van 2,5 meter van een zonnepaneel bij een maximale kanteling van 55 graden is landschappelijk onaanvaardbaar. Dit aspect is niet meegewogen in het advies van Het Oversticht. Daarom is dit advies ontoereikend.

*<u>Reactie:</u>*

De maximale hoogte van de zonnepanelen bij een maximale kanteling van 55° graden is - anders dan door middel van de opgenomen schaal 1:20 - niet vermeld op de technische tekening van de zonnepanelen. Eén van de reclamanten heeft zelf een maximale hoogte van 2,28 meter op de bij de aanvraag gesloten technische tekening vermeld en die tekening is verspreid. De maximale hoogte is bij de hiervoor genoemde stand 2,45 meter ten opzichte van het maaiveldniveau. Hierbij is rekening gehouden met de hoogte verschillen in het maaiveld. De hoogte van het zonnepaneel varieert vanaf het maaiveld tot de onderkant van het paneel tussen de 30 – 50 cm hoogte. Bij de hiervoor vermelde hoogte van 2,45 meter is de maximale hoogte van 50 cm ten opzichte van maaiveld betrokken. Op grond van de Flexibiliteitsnotitie kan die hoogte nog maximaal met 10% worden vergroot. De maximale hoogte van een paneel bedraagt in dat geval 2,65 meter.

[1] Zie bijv. AbRS 24 september 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:4559)

Het zicht op de panelen zal grotendeels worden ontnomen door de aanplant van inheemse en gebiedseigen in hoogte opgaande beplanting zoals opgenomen in het van de omgevingsvergunning deel uitmakende "Energielandgoed Raalte, Landschappelijk Inpassingsplan" (hierna: Landschappelijk Inpassingsplan). Rond de locaties komen o.a. struwelen (2 tot 5 meter hoog), patrijzenhagen (2 tot 3 meter hoog), wintergroene hagen (circa 4 meter hoog), knotwilgen (2,5 tot 5 meter hoog), rietkragen (circa 2 meter hoog) en een houtsingel (circa 6 tot 12 meter hoog). Daarnaast blijft bestaande begroeiing en landschapselementen behouden. Al deze maatregelen dragen bij aan de visuele afscherming van het zonnepark. Met Het Oversticht is afgestemd welke balans tussen zichtbaarheid en onzichtbaarheid van het zonnepark gewenst is. Ook is op de participatie bijeenkomst van 12 juli 2023 het Landschappelijke Inpassingsplan aan de omwonenden ter bespreking voorgelegd. De landschappelijke inpassing en het onderhoud is bovendien door middel van aan de omgevingsvergunning verbonden voorwaarden gewaarborgd. Gelet hierop, voldoet het zonnepark in zoverre aan een goede ruimtelijke ordening.

Hieraan wordt toegevoegd dat de zonnepanelen het merendeel van de dag aanzienlijk lager staan dan de maximale hoogte van 2,45 meter (horizontale stand is circa 1,4 meter). De zonnepanelen zullen hooguit tweemaal per dag voor een korte tijdsduur de maximale hoogte bereiken. Het Oversticht heeft zorgvuldig geadviseerd over de inpassing van het zonnepark in het landschap en heeft een positief advies afgegeven. Hierbij is - anders dan reclamant stelt - de hoogte van de zonnepanelen betrokken.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

### 1c. Geen financiële borging ontmanteling zonnepark
Er ontbreekt een harde garantie dat na afloop van de exploitatietermijn (ca. 25 jaar) de zonneparken volledig en op verantwoorde wijze zullen worden verwijderd en het terrein in oorspronkelijke staat wordt teruggebracht. Er wordt verzocht om een financiële waarborg in te richten in de vergunningsvoorwaarden.

*Reactie:*
Om de verwijdering van de bebouwing en de voorzieningen van het zonnepark na het verstrijken van de instandhoudingstermijn van 25 jaar te waarborgen, is aan de omgevingsvergunning een vergunningsvoorschrift verbonden die ertoe strekt dat na ommekomst van de instandhoudingstermijn alle bebouwing en de daarbij behorende voorzieningen binnen 6 maanden moeten worden verwijderd. In het geval dit voorschrift niet wordt nageleefd, kan de naleving van die verplichting worden afgedwongen met toepassing van een bestuursrechtelijke handhavingsmiddelen. Op deze wijze is de ontmanteling van het zonnepark voldoende en op juridische gebruikelijke wijze gewaarborgd. Een financiële borging, zoals in de zienswijze voorgesteld, heeft derhalve geen toegevoegde waarde en is niet nodig.

Hieraan voegen wij toe dat een zonnepark geen complex en moeilijk te verwijderen constructie betreft. Bij de demontage komen waardevolle grondstoffen vrij zoals staal, koper, aluminium. De zonnepanelen zijn derhalve recyclebaar. Gelet op de ontwikkelingen in het kader van de recycling is het aannemelijk dat de verwijdering van het zonnepark met de opbrengst van de recycling kan worden bekostigd. Ook in zoverre is de verwijdering van het zonnepark gewaarborgd.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

### 1d. Accuopslag en concurrentiepositie
Er zijn geen concrete afspraken of voorwaarden vastgelegd over de omvang, inpassing en regulering van accuopslag. Hierdoor bestaat het risico dat de opgewekte stroom primair wordt ingezet voor marktoptimalisatie, in plaats van voor het lokaal ondersteunen van het elektriciteitsnet of het direct ten goede komen aan inwoners van de gemeente. Daarbij komt dat een grootschalig zonnepark waarbij geen koppeling is gemaakt met grootschalige opslag concurrerend werkt met de zonnepanelen op daken van particulieren. Gelet hierop wordt verzocht om aan de omgevingsvergunning voorwaarden te verbinden voor het gebruik van de batterij voor de opslag van opgewekte energie. Het uitgangspunt dient hierbij te zijn dat de belangen van particulieren die duurzame energie opwekken gewaarborgd blijft.

*Reactie:*
De initiatiefnemer heeft een omgevingsvergunning aangevraagd voor het bouwen van een batterijopslag met een oppervlakte van 25 m x 12 m op locatie 2 en het gebruiken van die batterijopslag in afwijking van de bestemming. De aanvraag en het besluit daarop hebben derhalve geen betrekking op het gebruik van de batterij in relatie tot de opslag van de duurzaam opgewekte energie en de levering daarvan aan het elektriciteitsnet. Op grond van het zogenoemde specialiteitsbeginsel kunnen er in zoverre ook geen voorwaarden aan de omgevingsvergunning worden verbonden. De aan de vergunning te verbinden voorschriften moeten betrekking hebben op het bouwen en afwijken van de bestemming.

Wat daar van zij, de realisatie en het gebruik van een batterij komt eenieder ten goede. De batterij voorziet erin dat wanneer het aanbod van of de vraag naar elektriciteit groter is dan de capaciteit van het elektriciteitsnet (netcongestie) de opgewekte energie wordt opgeslagen. De energie wordt vervolgens pas aan het elektriciteitsnet geleverd als er weer ruimte op het net is. In zoverre functioneert de batterij als 'congestie verlagend' en wordt het (lokale) elektriciteitsnet geholpen.

Voorts behoeft er niet voor te worden gevreesd dat de opgeslagen energie niet ten goede komt aan de lokale gemeenschap of dat dit ten koste gaat van de door particulieren opgewekte zonne-energie op daken. Het zonnepark is in de eerste plaats een coöperatief initiatief. Dat wil zeggen dat de beoogde exploitant (Endona) geen winstoogmerk heeft. Het zal voorzien in een maatschappelijk fonds voor lokale initiatieven. Hieruit zullen periodiek uitkeringen worden verstrekt indien de financiële situatie dat toelaat.

In de tweede plaats is er van concurrentie met particulieren die duurzaam stroom opwekken geen sprake. Het zonnepark levert energie aan het onderstation Westdorp in Raalte. Het betreft een aansluiting op het middennet. De energie die particulieren met zonnepanelen op daken opwekken wordt daarentegen aan het laagspanningsnet geleverd. Het gebruik van de batterijopslag blokkeert dus geenszins het opwekken van energie door particulieren op daken. Van concurrentie is geen sprake.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

<u>Zienswijze 2 Waterschap Drents Overijsselse Delta (WDOD) (8 september 2025)</u>
De gestelde zorgen op basis waarvan deze zienswijze tot stand is gekomen zijn gedurende de procedure door initiatiefnemer weggenomen in samenspraak met het waterschap. Het waterschap heeft naar aanleiding daarvan de zienswijze ingetrokken.

<u>Zienswijze 3 ProRail (8 september 2025)</u>
De gestelde zorgen op basis waarvan deze zienswijze tot stand is gekomen zijn gedurende de procedure door initiatiefnemer weggenomen in samenspraak met ProRail. ProRail heeft naar aanleiding daarvan de zienswijze ingetrokken.

<u>Zienswijze 4 (15 september 2025)</u>
**4a. Locatie**
De ruimtelijke afweging om medewerking te verlenen aan een zonnepark op onderhavige locatie is tot stand gekomen onder de druk van de aanwezigheid van een aanbetaalde en gereserveerde aansluitingsmogelijkheid van 20 MW. Als gevolg hiervan heeft er geen zorgvuldige afweging plaatsgevonden van andere/betere locaties in gemeente Raalte.

*Reactie:*
Bij een aanvraag om een omgevingsvergunning als bedoeld in artikel 2.1, lid 1, aanhef en onder c van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) moet worden beslist op de aanvraag, zoals die is ingediend, inclusief de daarin opgenomen locatie. Dat betekent onder meer dat, als het project op zichzelf aanvaardbaar is,

het bestaan van alternatieven op grond van de vaste rechtspraak van de Afdeling[2] alleen dan tot weigering van de vergunning kan leiden, indien op voorhand duidelijk is dat door verwezenlijking van de alternatieven een gelijkwaardig resultaat kan worden behaald met aanmerkelijk minder bezwaren.

In hetgeen in de zienswijze over alternatieve locaties wordt aangevoerd, wordt geen grond gezien voor het oordeel dat vanwege de locatie de omgevingsvergunning moet worden geweigerd. Hieruit volgt namelijk niet dat er alternatieve locaties zijn waarmee een gelijkwaardig resultaat kan worden bereikt met aanmerkelijk minder bezwaren. Voorts zijn wij van oordeel dat het project op zichzelf aanvaardbaar is en voldoet aan het vereiste van een goede ruimtelijke ordening. In zoverre is er geen sprake van strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**4b. Solide businesscase?**
De vraag wordt opgeworpen of op grond van de volgende feiten sprake is van een solide businesscase:
- dynamische en onevenwichtige energiemarkt als gevolg van een negatieve elektriciteitsprijs op bepaalde momenten van de dag; en
- op grond van de SDE-regeling wordt geen subsidie verstrekt bij een negatieve elektriciteitsprijs.

*Reactie:*
Wij begrijpen deze grief aldus dat reclamant vindt dat het project financieel-economisch niet uitvoerbaar is vanwege onzekerheden op de energiemarkt. In het kader van de uitvoerbaarheid van een project kan een omgevingsvergunning alleen worden geweigerd, indien in redelijkheid kan of had kunnen worden voorzien dat een project om financieel-economische redenen zonder meer niet uitvoerbaar is. Wat reclamant hierover aanvoert zijn vooral mogelijke onzekere toekomstige omstandigheden. Dit zijn geen omstandigheden op grond waarvan redelijkerwijs op voorhand kan worden gesteld dat het project niet uitvoerbaar is. Het is derhalve geen reden om de omgevingsvergunning te weigeren.

Steun voor ons standpunt ontlenen wij aan de rechtspraak van de Afdeling, waaruit blijkt dat zelfs indien nog geen SDE-subsidie is toegekend voor de exploitatie van een zonnepark er geen sprake is van het feit dat redelijkerwijs op voorhand had moeten worden ingezien dat het project financieel-economisch niet uitvoerbaar is.[3]

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**4c. Zonne-energie op landbouwgrond**
Op grond van op nationaal niveau gemaakte afspraken over zonne-energie op land heeft het plaatsen van zonnepanelen op landbouwgrond nadrukkelijk niet de voorkeur. Het betreft pas de vierde optie. Er is derhalve ten onrechte geen rekening gehouden met de gemaakte afspraken over de voorkeursvolgorde voor de plaatsing van zonnepanelen. Hierbij worden zonnepanelen als eerste op daken geplaatst en aan gevels gemonteerd. Vervolgens worden zonnepanelen op onbebouwd terrein in bebouwde gebied en op andere gronden dan landbouwgronden in het buitengebied geplaatst.

*Reactie:*
De gemeente is voor het beslissen op de aanvraag om de omgevingsvergunning uitsluitend gebonden aan: (1) de provinciale instructieregels als opgenomen in de provinciale omgevingsverordening die gold op het moment dat de aanvraag werd ingediend, (2) het criterium van een goede ruimtelijke ordening en (3) het gemeentelijk beleid voor zonneparken als opgenomen in het document “Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0”. In het gemeentelijk beleidsdocument wordt op onderdelen verwezen naar het provinciaal beleid “Handreiking zonnevelden”. Uit deze beleidsdocumenten volgt niet dat het is uitgesloten dat agrarische gronden in aanmerking kunnen komen voor de realisatie van een zonnepark. Hierbij is van belang dat de voorkeursvolgorde in deze

[2] Zie bijv. AbRS 24 september 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:4559)
[3] AbRS 11 maart 2026 (ECLI:NL:RVS:2026:1398), r.o. 13

beleidsdocumenten geen volgtijdelijkheid inhoudt. Dat betekent dat de voorkeur om eerst zonnepanelen op daken en gevels van gebouwen en op onbenutte terreinen in de bebouwde omgeving te plaatsen niet uitsluit dat in plaats daarvan ook zonnepanelen worden geplaatst op agrarische gronden.

In zoverre zijn wij bij de besluitvorming over de aanvraag om onderhavige omgevingsvergunning - anders dan reclamant suggereert - niet gebonden aan Rijksbeleid.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**4d. Borging beheer en instandhouding landschappelijke inpassing na verstrijken instandhoudingstermijn zonnepark**
Reclamant vraagt zich af of het onderhoud van de landschappelijke inpassing van het zonnepark en de instandhouding van de landschappelijke inpassing na verwijdering van het zonnepark na ommekomst van de instandhoudingstermijn voldoende is gewaarborgd en kan worden afgedwongen.

*Reactie*
Aan de omgevingsvergunning worden voorwaarden verbonden dat het zonnepark moet worden voorzien van een landschappelijke inpassing en dat die landschappelijke inpassing gedurende de instandhoudingstermijn in stand moet worden gehouden, zoals is opgenomen in het Landschappelijk Inpassingsplan. De landschappelijk inpassing moet volgens deze voorwaarde binnen een jaar na het plaatsen van het zonnepark worden aangelegd. Een andere voorwaarde voorziet in het onderhoud van de landschappelijke inpassing, zoals opgenomen in het 'Natuur inclusief beheerplan, Energielandgoed Raalte'. Na het verstrijken van de instandhoudingstermijn voor het zonnepark wordt in de voorwaarden ook voorzien in een gedeeltelijke instandhoudingsplicht van de landschappelijke inpassing.

Met deze voorwaarden wordt het onderhoud en de instandhouding van de landschappelijke inpassing voldoende gewaarborgd in de omgevingsvergunning. Als de vergunninghouder zich niet aan deze voorwaarden houdt, kan daartegen handhavend worden opgetreden.

*Conclusie*
Naar aanleiding van deze zienswijze is een voorwaarde aan de vergunning toegevoegd waarin wordt voorzien in het uitvoeren van het onderhoud/beheer van de landschappelijke inpassing. Voor het overige leidt deze zienswijze niet tot een andere overweging in het besluit.

**4e. Communicatie en participatie.**
Het participatieproces is niet goed doorlopen. De participatie ging alleen maar over hoe het project kon worden ingepast in de omgeving en niet over de vraag of het project op onderhavige locaties moest komen of dat andere locaties meer geschikt zouden zijn. In het kader van de 'maatschappelijke meerwaarde' van het zonnepark werpt reclamant de vraag op waarom niet is voorzien in een bijdrage aan het beheer en de instandhouding van het landschap door middel van een financiële bijdrage uit de winst van het zonnepark aan een landschapsfonds?

*Reactie:*
Voorop wordt gesteld dat het bieden van inspraak door middel van het organiseren van participatie door de initiatiefnemer voorafgaande aan het indienen van de aanvraag om de omgevingsvergunning maakt geen onderdeel uit van de in de Wet ruimtelijke ordening en het Besluit ruimtelijke ordening (Bro) geregelde procedure tot het verlenen van de omgevingsvergunning. Het gestelde dat de gehouden dialoog niet dan wel gebrekkig heeft plaatsgevonden heeft daarom in beginsel geen gevolgen voor de rechtmatigheid van het besluit tot verlening van de verzochte omgevingsvergunning. Onderhavige vergunningsprocedure is eerst aangevangen met de terinzagelegging van het ontwerpbesluit. De zienswijze dienen derhalve in beginsel betrekking te hebben op het ontwerpbesluit.

Dat neemt niet weg dat op grond van gemeentelijk beleid "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" van de initiatiefnemer wordt verlangd dat hij (specifieke) inspanningen verricht die zijn gericht op het informeren

van omwonenden en het verwerven of vergroten van het maatschappelijk draagvlak voor het gewenste zonnepark in de vorm van het houden van een 'dialoog' met omwonenden en de omgeving.

In dat kader is bepaald dat de initiatiefnemer eerste een communicatie- en participatieplan moet opstellen. Op 8 mei 2022 heeft de initiatiefnemer een Communicatie- en participatieplan 'Beoogd Energielandgoed Raalte' opgesteld. Hiermee heeft de gemeente ingestemd. Vervolgens heeft de dialoog met de omwonenden plaatsgevonden aan de hand van dit plan.

Op 28 juni 2023 en 12 juli 2023 hebben informatiebijeenkomsten plaatsgevonden. Vooral de inbreng over het landschappelijke inpassingsplan heeft tijdens de informatiebijeenkomst op 12 juli 2023 tot een groot aantal wijzigingen in het landschappelijk inpassingsplan geleid. Daarnaast heeft de initiatiefnemer gedurende het participatieproces ook schriftelijke reacties van omwonenden ontvangen. Ook deze reacties heeft de initiatiefnemer betrokken bij de aanvraag.

De initiatiefnemer heeft van de gehouden 'dialoog' een verslag opgesteld. Uit het verslag van 26 november 2023 van de bijeenkomsten en de ontvangen schriftelijke reacties blijkt dat aan de participanten ruimte is geboden om hun mening te geven over de realisatie van het zonnepark en dat hen tevens de ruimte is geboden om vragen te stellen. Uit de verslaglegging van het proces blijkt niet dat sprake is geweest van een onzorgvuldige inventarisatie van de belangen op een manier dat deze onvoldoende in beeld zijn gebracht. Het verslag is overgelegd bij de aanvraag om de omgevingsvergunning. Zie paragraaf 5.2 van de Ruimtelijke onderbouwing van 18 december 2023 en de daarbij behorende bijlage 6. Hiermee is de 'dialoog' (participatieproces) overeenkomstig de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" afgerond.

Op grond van het communicatie- en participatieplan, de plaatsgevonden informatiebijeenkomsten en het participatieverslag, zijn wij van oordeel dat de initiatiefnemer heeft voldaan aan de inspanningsverplichting van het houden van een zorgvuldige dialoog. Het participatieverslag geeft een helder beeld van de zorgen en belangen van de participanten. In onze ogen is het participatieproces dan ook zorgvuldig doorlopen en hebben omwonenden en de omgeving de ruimte gehad om hun visie kenbaar te maken.

Hieraan wordt toegevoegd dat de omstandigheid dat geen maatschappelijk draagvlak bestaat voor het project, niet betekent dat een initiatief niet in overeenstemming is met een goede ruimtelijke ordening. Steun voor dit standpunt wordt ontleend aan de vaste rechtspraak hierover van de Afdeling. Daaruit blijkt dat er geen wettelijke regel bestaat die bepaalt dat een nieuwe ontwikkeling alleen mogelijk is als daarvoor draagvlak bestaat.[4] Het streven naar draagvlak vormt een aspect dat zich hooguit vertaalt in de belangenafweging die bij de beoordeling van de ruimtelijke aanvaardbaarheid van die ontwikkeling wordt gemaakt. Hierbij heeft de Afdeling in de hiervoor vermelde rechtspraak reeds uitgesproken dat het ontbreken van draagvlak op lokaal niveau in de belangenafweging niet zonder meer het meest zwaarwegend is.

In dit verband wordt opgemerkt dat wij bij de belangenafweging meer waarde hebben toegekend aan de nationale, provinciale en gemeentelijke belangen bij duurzame energievoorziening dan aan de belangen van omwonenden bij het behoud van het agrarisch gebruik van de gronden gedurende de duur van het zonnepark. Hierbij verdient opmerking dat de initiatiefnemer in het kader van de 'maatschappelijke meerwaarde' van het zonnepark heeft gekozen voor o.a. het bevorderen van de ecologie en de biodiversiteit door de landschappelijke inpassing en het voorzien in kruidenrijk grasland tussen de rijen zonnepanelen en een aandeel van de opbrengst van het zonnepark in lokaal eigendom. Hiermee wordt voldaan aan het gemeentelijk beleid "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0".

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

[4] Zie o.a. AbRS 27 maart 2024 (ECLI:NL:RVS:2024:1290), r.o. 21.4 en AbRS 30 juni 2021 (ECLI:NL:RVS:2021:1395), r.o. 11.2

<u>Zienswijze 5 met kenmerk BZ 12 - Onvolledige en onjuiste terinzagelegging (16 september 2025)</u>

**5a. Op het ontwerpbesluit betrekking hebbende stukken**

Bij de terinzagelegging van het ontwerpbesluit hebben ten onrechte niet alle daarop betrekking hebbende stukken volledig en tegelijktijdig ter inzage gelegen:

- het document 'Energielandgoed Raalte, Ruimtelijke Onderbouwing' (hierna: Ruimtelijke Onderbouwing) is pas op 14 augustus 2025 ter inzage gelegd, terwijl het ontwerpbesluit al vanaf 8 augustus 2025 ter inzage lag. Als gevolg hiervan had de procedure op 14 augustus 2025 opnieuw moeten worden aangevangen en konden er tot en met 25 september 2025 zienswijzen kenbaar worden gemaakt. Hierover heeft de gemeente op 3 september 2025 slechts enkele personen geïnformeerd, terwijl de gemeente hieraan openbaar kennis had moeten geven;
- de adviezen van Het Oversticht van 17 maart 2021, 15 mei 2024 en 5 december 2024 zijn niet ter inzage gelegd;
- de schriftelijke toestemmingen van de grondeigenaren dat er voor de duur van 25 jaar een zonnepark op hun gronden mag worden aangelegd en geëxploiteerd zijn niet ter inzage gelegd (document B14).

*Reactie*

Bij de terinzagelegging van het ontwerpbesluit moeten op grond van het bepaalde in artikel 3:11, lid 1 van de Awb alle op het ontwerp betrekking hebbende stukken, die redelijkerwijs nodig zijn voor de beoordeling van het ontwerp, ter inzage worden gelegd. De genoemde adviezen van Het Oversticht zijn niet van belang voor het beoordelen van het ontwerpbesluit. Het advies van 17 maart 2021 dateert van voor de aanvraag om de omgevingsvergunning. In zoverre is dit advies niet van belang voor het ontwerpbesluit. Voorts zijn de adviezen uit 2024 - voor zover nodig - reeds betrokken in het bij de aanvraag gesloten Landschappelijk Inpassingsplan van december 2023 en het aangepaste Landschappelijk Inpassingsplan van mei 2025. Mitsdien zijn ook die adviezen niet meer relevant voor de beoordeling van het ontwerpbesluit. Het ontwerpbesluit kon voldoende worden beoordeeld met inachtneming van de op dat moment meest recente adviezen van Het Oversticht van 8 april 2025 en 14 mei 2025. Deze adviezen lagen bij het ontwerpbesluit ter inzage.

Evenmin zijn de door de grondeigenaren opgestelde verklaringen over het toestaan van het gebruik van hun agrarische gronden voor de exploitatie van een zonnepark relevant voor de beoordeling van het ontwerpbesluit. Het betreffen slechts privaatrechtelijke toestemmingen tussen de grondeigenaren en de initiatiefnemer. Daarom hebben deze stukken niet bij het ontwerpbesluit ter inzage gelegen.

Voorts bestaat er geen regel dat de procedure op 14 augustus 2025 opnieuw had moeten worden aangevangen, omdat abusievelijk de Ruimtelijke Onderbouwing niet vanaf de aanvang van de procedure op 8 augustus 2025 ter inzage was gelegd. Op grond van artikel 3:14 Awb is het toegestaan om de op het ontwerpbesluit betrekking hebbende stukken gedurende een reeds aangevangen procedure aan te vullen. Hiervan behoeft volgens vaste rechtspraak van de Afdeling geen afzonderlijke kennisgeving te worden gedaan.[5] Belanghebbende moeten zich ervan bewust zijn, zo overweegt de Afdeling, dat het dossier gedurende de periode dat het ontwerpbesluit ter inzage ligt kan worden aangevuld.

Wat daar van zij, uit zorgvuldigheidsoogpunt is op 14 augustus 2025 - anders dan reclamant stelt - een rectificatie op de openbare kennisgeving van 8 augustus 2025 gepubliceerd in het Gemeenteblad met nr. 356501. Hierin is vermeld dat de op het ontwerpbesluit betrekking hebbende documenten zijn aangepast. Voorts is in de gemeenterubriek in het Weekblad voor Salland van 17 september 2025 openbaar bekend gemaakt dat de termijn voor het indienen van zienswijze omtrent het ontwerpbesluit met een week is verlengd tot en met 25 september 2025. In zoverre is dus reeds volledig tegemoetgekomen aan de zienswijze van reclamant.

*Conclusie:*

De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

[5] Zie o.a. AbRS 24 januari 2018 (ECLI:NL:RVS:2018:224) en AbRS 4 februari 2015 (ECLI:NL:RVS:2015:253)

**5b. Gevolgen tekortkomingen bij de terinzagelegging van het ontwerpbesluit**
Het gevolg van het niet dan wel niet gedurende de gehele termijn van de terinzagelegging van het ontwerpbesluit ter inzage leggen van de op het besluit betrekking hebbende stukken, is dat geen volledige zienswijze konden worden ingediend. Dit is in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel (art. 3:2 Awb), motiveringsbeginsel (3:46 Awb) en de verplichting over de ter inzage legging van het ontwerpbesluit (art. 3:11 Awb).

*Reactie*
Zoals hiervoor onder 5a toegelicht, is van gemeentewege op juiste wijze toepassing gegeven aan het bepaalde in afdeling 3.4 van de Awb en specifiek aan het bepaalde de artikelen 3:11 en 3:14 Awb. Het ontwerpbesluit is ter inzage gelegd en eenieder heeft de mogelijkheid gehad om hieromtrent een zienswijze in te dienen. Onverplicht is de termijn waarbinnen zienswijze konden worden ingediend zelfs met een week verlengd. Ons inziens is er in zoverre geen sprake van strijd met het bepaalde in de artikelen 3:2, 3:11 en 3:46 Awb en bestaat er geen reden om de procedure over te doen. Reclamant is voldoende in de gelegenheid gesteld om tijdig een inhoudelijke zienswijze omtrent het ontwerpbesluit naar voren te brengen. Dit blijkt ook uit het feit dat reclamant - al dan niet tezamen met anderen - in totaal tijdig elf zienswijze heeft ingediend. Bovendien is het mogelijk om een zienswijze na ommekomst van de terinzagelegging van het ontwerpbesluit nader te onderbouwen. Van die mogelijkheid heeft reclamant geen gebruik gemaakt.

Hieraan voegen wij toe dat het ons ook voor het overige niet bekend is dat iemand is benadeeld doordat alleen de Ruimtelijke Onderbouwing een week later dan het ontwerpbesluit ter inzage is gelegd. Er zijn in totaal 29 zienswijzen ingediend, waarvan één zienswijze buiten de verlengde termijn. Laatstgenoemde zienswijze betrof een pro forma. De betreffende reclamant had binnen de zienswijzetermijn overigens ook al zienswijze ingediend.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**<u>Zienswijze 6 (16 september 2025)</u>**
**6a. Advies Haver Droeze**
Adviesbureau Haver Droeze is ingeschakeld om een advies te geven over een zorgvuldige inpassing van de locatie van het zonnepark aan de Stobbenbroekerweg (locatie 1) in het landschap. Het door het adviesbureau opgestelde advies van 11 juli 2023 is toegezonden aan zowel de initiatiefnemer als aan het college. Hierop is niet gereageerd; noch door de initiatiefnemer noch door de gemeente. Daarom wordt verzocht om alsnog kennis te nemen van het advies van Haver Droeze en is het advies bijgesloten.

Op grond van het advies stellen reclamanten zich, kort samengevat, op het standpunt dat het zonnepark het landschap aantast. Als gevolg hiervan wordt het vrije uitzicht vanuit hun woning, tuin en weiland op het open landschap en de daarachter gelegen es aangetast. Voorts voeren reclamanten aan, zoals wij begrijpen, dat het landschappelijke inpassingsplan voor onderhavige locatie tekortschiet voor zover er bomen (bos) wordt aangeplant. Ook op die delen rond het zonnepark dient de openheid van het landschap volgens hen te worden behouden.

*Reactie*
Naar aanleiding van de door de initiatiefnemer op 28 juni 2023 - in het kader van het participatieproces - gehouden informatiebijeenkomst, hebben reclamanten de initiatiefnemer bij e-mailbericht van 11 juli 2023 het advies van Haver Droeze gezonden. Reclamanten wonen ten zuiden van locatie 1 van het zonnepark. De afstand tussen hun woning en de zuidoosthoek van het zonnepark is ongeveer 230 meter. In het advies is een alternatief voor de landschappelijk inpassing van locatie 1 opgenomen. Voor de landschappelijke inpassing van deze locatie - voor zover hier van belang - ter hoogte van de zuidoosthoek wordt een inrichting met “natuurvriendelijke oevers en brede zoom langs hoofdwatergang” en “hakhout” voorgesteld ter vervanging van de beoogde “grondwallen en sinusvormige oevers”. Onder de natuurvriendelijke oever verstaat Haver Droeze, zoals wij begrijpen: hakhout, knotwilgen en passende kruiden- en bloemrijke vegetaties.

Anders dan reclamanten stellen, is het e-mailbericht van reclamanten en het advies van Haver Droeze door de initiatiefnemer beoordeeld en in het verslag van de participatie betrokken. Hieruit blijkt dat de initiatiefnemer het

voorstel over de inrichting van de zuidoosthoek van het zonnepark heeft overgenomen. Zie pagina 9 van het participatieverslag in bijlage 6 bij de Ruimtelijke Onderbouwing (citaat):

*"Onze reactie op het rapport van Adviesbureau Haver Droeze:*

| | |
|---|---|
| *(…)* | *(…)* |
| *Pagina 3: Voorkeur hakhout, knotwilgen* | *Een goed idee, wat niet aangesproken is tot op heden daar de indruk verrees dat complete afscherming een voorwaarde was. Dit soort vegetatie zal goed passen in de omgeving maar nooit voor volledige afscherming zorgen.* |
| *(…)* | *(…)* |

Voorts hebben reclamanten hun alternatieve voorstel voor de inrichting van locatie 1 ook ingebracht tijdens de door de initiatiefnemer gehouden informatieavond op 12 juli 2023. Uit het verslag blijkt dat de initiatiefnemer - anders dan reclamanten stellen - het voorstel hebben omarmd en overnemen. Zie p. 7 en 8 van het participatieverslag (citaat):

*"Het park aan de Stobbenbroekerweg:*

| | |
|---|---|
| *(…)* | *(…)* |
| *Hakhout en knotwilgen aan zuidwest en zuidoost kant (Schaap)* | *Meegenomen in plan* |
| *(…)* | *(…)* |

Uit het bij de op 21 december 2023 ingediende aanvraag om de omgevingsvergunning gesloten Landschappelijk Inpassingsplan van december 2023 blijkt dat de initiatiefnemer het voorstel van reclamanten over de landschappelijke inpassing van de zuidoosthoek van locatie 1 heeft overgenomen. De eerder beoogde grondwallen zijn vervangen.

Naar aanleiding van het advies van Het Oversticht van 5 december 2024 is het gewijzigde Landschappelijk Inpassingsplan - eveneens overeenkomstig het voorstel van reclamanten - nader geoptimaliseerd in het aangepaste Landschappelijk Inpassingsplan van mei 2025. Het inpassingstracé aan de zuid- en oostkant van het zonnepark wordt ingericht met o.a. een keverbank, een struweelhaag, patrijzenhagen en rijen knotwilgen. Struweelhagen hebben doorgaans een hoogte die varieert tussen de 2 en 5 meter. De hoogte van knotwilgen is hiermee vergelijkbaar. Patrijzenhagen hebben een hoogte van ongeveer 2 tot 3 meter. De breedte van het voor reclamanten meest relevante deel van het inpassingstracé op de hoek van de zuid- en oostkant van het zonnepark is ongeveer 9 meter (zie o.a. doorsnede I – I' van deelgebied Zonneveld 1 van het Landschappelijk Inpassingsplan van februari 2026).

Opmerking verdient hierbij dat de initiatiefnemer de voorkeur heeft gegeven aan het planten van knotwilgen boven hakhout ter hoogte van de zuidoosthoek vanwege een andere wens van reclamanten, het behoud van de openheid van het landschap. Het Oversticht heeft hier expliciet mee ingestemd. Zie advies van 8 april 2025.

Voorts is het duidelijk dat het bestaande uitzicht voor reclamanten op het landschap wijzigt met de komst van een zonnepark. Het is evenwel vaste rechtspraak van de Afdeling dat degene die vanuit zijn woning zicht heeft op open landschap, geen aanspraak kan maken op een blijvend vrij uitzicht vanuit die woning, ook niet als het ter plaatse geldende bestemmingsplan/omgevingsplan daar in de bestaande situatie geen bebouwing toestond.[6]

Wat daarvan zij, de woning van reclamanten ligt op een afstand van ongeveer 230 meter van de dichtstbij gelegen zuidoosthoek van locatie 1. Het zicht op de beoogde locatie voor het zonnepark wordt reeds nu al grotendeels ontnomen door de aanwezigheid van een onderbroken bossingel tussen de woning van reclamanten en de

[6] Zie bijv. AbRS 27 maart 2024 (ECLI:NL:RVS:2024:1290), r.o. 18.4

locatie voor het zonnepark. Alleen door een onderbreking in de singel hebben reclamanten thans zicht op de locatie voor het zonnepark. Gelet hierop, alsmede gelet op het Landschappelijk Inpassingsplan, zoals hiervoor toegelicht, zijn wij van oordeel dat het zonnepark op juiste wijze in het landschap wordt ingepast. De zonnepanelen zullen door die inrichting wijze voor reclamanten zoveel mogelijk aan het zicht worden onttrokken. Bovendien lijkt ons dit ook in overeenstemming met het advies van Haver Droeze en het voorstel van reclamanten inhoudende dat de openheid van het landschap zoveel mogelijk dient te worden behouden. Anders dan reclamanten stellen, is hun 'inspraak' bij de door de initiatiefnemer gehouden participatie en ingediende aanvraag wel degelijk betrokken en derhalve ook in het ontwerpbesluit. Zoals toegelicht onder 4d is het participatieproces op grond van het daarvoor opgestelde Communicatie- en participatieplan gehouden en zorgvuldig uitgevoerd. Het feit dat reclamanten, zoals zij stellen, niet persoonlijk bij het aanpassen van het Landschappelijk Inpassingsplan zijn betrokken, doet daar niets aan af.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**6b. Lichtschittering, geluid en visualisatie**
Er is geen onderzoek gedaan naar lichtschittering, geluid en er ontbreekt een visualisatie waarin de zonnepanelen, hekwerken, camera's en omvormers zijn weergegeven.

*Reactie*
**Lichtschittering**
Anders dan reclamanten stellen, is het aspect lichtschittering als gevolg van de weerkaatsing op de zonnepanelen betrokken bij de beoordeling van de aanvraag. Dit aspect is beoordeeld in paragraaf 4.12 van de Ruimtelijke Onderbouwing en in het bij de aanvraag overgelegde document 'Follow the sun' (B15).
Hieruit blijkt dat het glas dat wordt gebruikt voor zonnepanelen nauwelijks reflecteert en dat die reflectie dan wel schitteringen substantieel lager is dan bij de weerkaatsing van (zon)licht op andere oppervlakten zoals water, plastic, plexiglas, standaard glas, sneeuw en staal. Dit is ook logisch omdat het doel van zonnepanelen is om zoveel mogelijk (zon)licht te behouden voor het omzetten in elektriciteit.

Voorts blijkt uit de hiervoor genoemde stukken dat alleen in theorie sprake zou kunnen zijn van reflectie/schittering van (zon)licht op de zonnepanelen in korte perioden direct na zonsopgang en voor zonsondergang. In de praktijk zullen reclamanten evenwel geen hinder ondervinden van lichtschittering/reflectie van (zon)licht op de zonnepanelen.

**Geluid**
Zoals in paragraaf 4.6 van de Ruimtelijke Onderbouwing toegelicht, wordt in de VNG-brochure Bedrijven en milieuzonering geadviseerd om tussen een omvormer en een transformator enerzijds en een gevoelig object zoals een woning anderzijds een afstand van 30 respectievelijk 50 meter in acht te nemen. De woning van reclamanten ligt op een afstand van meer dan 230 meter van de locatie waar de zonnepanelen worden geplaatst. Mitsdien wordt ruimschoots voldaan aan de in acht te nemen grootste adviesafstand van 50 meter. Dit geldt ook in het geval gebruik wordt gemaakt van het afwijken van de aangevraagde locatie voor de transformator en omvormers met 10% op grond van de Flexibiliteitsnotitie. Het geluid van het zonnetracker-systeem is verwaarloosbaar in vergelijking met het geluid van de transformator en omvormers. Mitsdien is in zoverre sprake van een goede ruimtelijke ordening. Anders dan reclamanten stellen, is het aspect geluid dus wel degelijk betrokken bij de besluitvorming.

**Visualisatie**
Bij de aanvraag zijn diverse visualisaties van (onderdelen van) het zonnepark en de landschappelijke inpassing opgenomen in het Landschappelijk Inpassingsplan om een goed beeld te kunnen vormen over het project in de omgeving. Naar aanleiding van onderhavige zienswijze is om een tekening van een omvormer verzocht. Zie document B8. Voorts geldt er geen regel die ertoe verplicht om een visualisatie van het zonnepark en de daarbij behorende voorzieningen bij de aanvraag te overleggen. Gelet hierop wordt onderhavige onderdeel van de zienswijze niet gedeeld.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

<u>Zienswijze 7 proforma (16 september 2025) en aanvulling op proforma (1 oktober 2025)</u>
**7a. Gemeentelijk beleid**
Kort samengevat stellen reclamanten zich op het standpunt dat het zonnepark in strijd is met:

- het criterium van een goede ruimtelijke ordening, omdat:
  1. Geen rekening is gehouden met de cultuurhistorie van de voormalige haverzate De Velner
  2. Andere locaties in Raalte, die niet zijn gelegen in het landgoederenlandschap, meer geschikt zijn dan onderhavige locatie in het landgoederenlandschap
- het gemeentelijk ruimtelijk beleid waaronder het coalitieakkoord en de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0". Het zonnepark is op de volgende onderdelen in strijd met laatstgenoemd beleidsdocument:
  1. Zonneladder
  2. Locatie 1 is in strijd met de ter plaatse geldende dubbelbestemming "waarde - landschapswaarden' en de bestemming 'natuur' van de aangrenzende es, en locatie 3 is in strijd met het landgoed
  3. Verhouding zonnepanelen en groen/water van 80% : 20%
  4. Minimale onderlinge afstand tussen zonneparken van 500 meter
  5. Dialoog met omwonenden en omgeving
- de eerdere negatieve adviezen van Het Oversticht van 17 maart 2021, 15 mei 2024 en 5 december 2024.

Aan de zienswijze over de adviezen van Het Oversticht voegen reclamanten toe, dat die ten onrechte niet zijn gekwalificeerd als de op het ontwerpbesluit betrekking hebbende stukken, die redelijkerwijs nodig zijn voor de beoordeling van het ontwerpbesluit, en overeenkomstig het bepaalde in artikel 3:11 Awb ten onrechte niet ter inzage zijn gelegd.

*Reactie*
**I. Goede ruimtelijke ordening**

**Criterium van een goede ruimtelijke ordening**
Onderhavige zienswijze heeft betrekking op de aangevraagde omgevingsvergunning voor het afwijken van het omgevingsplan als bedoeld in artikel 2.1, lid 1, aanhef en onder c van de Wabo. Deze aanvraag kan op grond van artikel 2.12, lid 1 aanhef en onder a sub c van de Wabo – voor zover hier van belang – slechts worden verleend indien het zonnepark niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening.

Zoals toegelicht in de reactie onder 4a dient hierbij te worden beslist op de aanvraag, zoals die is ingediend, inclusief de daarin opgenomen locatie. Dat betekent onder meer dat, als het project op zichzelf aanvaardbaar is, het bestaan van alternatieven op grond van de vaste rechtspraak van de Afdeling[7] alleen dan tot weigering van de vergunning kan leiden, indien op voorhand duidelijk is dat door verwezenlijking van de alternatieven een gelijkwaardig resultaat kan worden behaald met aanmerkelijk minder bezwaren. In hetgeen in de zienswijze over alternatieve locaties wordt aangevoerd door te verwijzen naar een ingezonden brief van hoogleraar Landschapsgeschiedenis aan de Rijksuniversiteit Groningen (RUG) (de heer Spek) aan De Stentor, wordt geen grond gezien voor het oordeel dat vanwege onderhavige locatie de omgevingsvergunning moet worden geweigerd.

Voorts zijn wij van oordeel dat het project op zichzelf bezien aanvaardbaar is en voldoet aan het vereiste van een goede ruimtelijke ordening. Voor zover de locatie 1 al heeft behoord tot de in 1838 afgebroken havezate De Velner (herenhuis), is die locatie landschappelijk bezien niet (meer) van grote cultuurhistorische waarde. Het gebied is opgeschaald voor landbouw. Hiervoor zijn bestaande houtopstanden verwijderd en is de biodiversiteit, mede door het intensieve agrarische gebruik, verloren gegaan. Zie ook de adviezen van Het Oversticht die reclamanten in hun zienswijze betrekken.

[7] Zie bijv. AbRS 24 september 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:4559)

### Gemeentelijk ruimtelijk beleid

Het op onderhavige aanvraag toepasselijke ruimtelijk beleid is uitsluitend opgenomen in de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0". De toetsing aan beleid blijft derhalve tot dit document beperkt. Het coalitieakkoord betreft in zoverre geen (beleids)regels waaraan onderhavige aanvraag op grond van het hiervoor genoemde artikel 2.12, lid 1 van de Wabo dient te worden getoetst. De beweerdelijke strijdigheid met het coalitieakkoord wordt dan ook buiten beschouwing gelaten.

Voorts is het project - anders dan reclamanten stellen - niet in strijd met de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0".

### Zonneladder

Anders dan reclamanten stellen, voorziet het beleid niet in een dwingende toetsing aan een zogenoemde 'zonneladder' (voorkeursvolgorde locaties zonnepanelen). Zie paragraaf 1.1 van de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" (citaat):

"*Met deze richtlijnen wordt het voor initiatiefnemer(s) en omwonenden duidelijk wat de gemeente belangrijk vindt en wat er gevraagd wordt om een zonnepark te realiseren. Omdat alle categorieën van de 'ladder' nodig zijn en vanuit het besef van urgentie wachten we niet met zonneparken in het buitengebied totdat alle daken en restgronden in de gemeente vol liggen."*

Het gemeentelijk beleid vereist voor onderhavige aanvraag voor het zonnepark geen expliciete toetsing aan een voorkeursladder. De keuze voor de concrete locatie wordt in beginsel bepaald door de initiatiefnemer.

### Bestemming

In paragraaf 3.1.2 'Minder geschikte gebieden' van de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" wordt – voor zover hier van belang – het volgende vermeld over gebieden die niet op het eerste oog in aanmerking komen voor de exploitatie van een zonnepark (citaat):

*"Op als waardevol aangemerkte essen en enken, in open weidevogelgebied of in dicht bebost gebied ligt het niet voor de hand om een zonnepark te realiseren. De waarden zoals aangegeven in het bestemmingsplan Buitengebied (Dubbel bestemming: Waarde Landschap 1) zijn hierbij uitgangspunt. Alleen als sprake is van een zeer goede onderbouwing en meerwaarde kan in deze gebieden in een uitzonderlijke situatie meegewerkt worden aan een zonnepark."*

Locatie 1 noch locatie 3 kwalificeert als een 'es', 'enk', 'open weidevogelgebied' of een 'dicht bebost gebied' in de zin van het gemeentelijk beleid. Voorts is aan geen van deze locaties de dubbel bestemming "Waarde Landschap 1" toegekend. Op locatie 1 rust alleen - voor zover hier van belang - de bestemming 'Agrarisch'. Ter plaatse van locatie 3 geldt de bestemming "Agrarisch met waarden – Landschapswaarden". Gelet hierop zijn de locaties 1 en 3 - anders dan reclamanten stellen - niet 'minder geschikt' in de zin van het gemeentelijk beleid voor een zonnepark.

### Verhouding zonnepanelen - groen/water

In paragraaf 3.3.1 'Landschappelijke inpassing' van de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" wordt - voor zover hier van belang - over de verhouding tussen de zonnepanelen en groen/water in een groene omgeving het volgende vermeld (citaat):

*"2. Combineren met:*
*(…)*
*b. Gebiedsontwikkeling in de groene omgeving, waarbij zonnevelden aansluiten op andere gebiedsontwikkelingen of een energielandschap vormen. Dit op basis van de referentie 80% ruimte voor het panelenveld en 20% ruimte voor groen en/of water."*

Zoals vermeld in het advies van Het Oversticht van 8 april 2025 wordt ruimschoots voldaan aan deze verhouding.

**Minimale afstand tussen zonneparken**
In paragraaf 3.3.1 'Landschappelijke inpassing' van de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" wordt - voor zover hier van belang - over de in acht te nemen onderlinge minimale afstand tussen zonneparken van verschillende initiatiefnemers vermeld (citaat):

*"Als onderdeel van de inpassing van een zonnepark maken we met omwonenden de afspraak dat gedurende de looptijd van het park en binnen een bepaalde zone rond het park (500 tot 1000 meter) geen medewerking wordt verleend aan andere initiatieven voor een zonnepark."*

Hoewel deze in acht te nemen minimale afstand is bedoeld voor zonneparken onderling, is deze minimale afstand ook in acht genomen bij de drie locaties, waaruit onderhavig zonnepark bestaat. Zoals uit het advies van Het Oversticht van 8 april 2025 blijkt, wordt voldaan aan deze afstand.

**Dialoog**
In paragraaf 2.3 van de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" zijn vijf basisuitgangspunten geformuleerd, waaraan een initiatief voor een zonnepark moet voldoen. Een daarvan is het houden van een dialoog met de omgeving. De initiatiefnemer heeft aan deze inspanningsverplichting voldaan zoals hiervoor onder 4d toegelicht. Volstaan wordt met een verwijzing naar de reactie bij 4d.

**II. Oude adviezen van Het Oversticht**
Zoals onder 5a toegelicht kwalificeren de oude adviezen van Het Oversticht niet als op onderhavig ontwerpbesluit betrekking hebbende relevante stukken die bij het ontwerpbesluit ter inzage hadden behoren te liggen. Volstaan wordt in zoverre met een verwijzing naar die reactie.

Hieraan wordt toegevoegd dat de gemeente op grond van de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" advies aan Het Oversticht vraagt over "de omvang en inpassing in het landschap" van het zonnepark op basis van het bij de aanvraag gesloten Landschappelijk Inrichtingsplan. In zoverre is het advies van 17 maart 2021 niet relevant. Het dateert van vóór de ingediende aanvraag om de omgevingsvergunning op 21 december 2023.

Het advies van 15 mei 2024 is - anders dan reclamanten stellen - niet negatief over de inpassing van de locaties 1 en 2 van het zonnepark. In dat kader wordt alleen een nadere verkenning geadviseerd. Het advies is wel negatief over locatie 3, maar dat standpunt is niet gebaseerd op argumenten waarover advies is gevraagd, te weten: de omvang en de inpassing in het landschap. Het advies voldoet in zoverre niet aan de adviesvraag van de gemeente.

Naar aanleiding hiervan is Het Oversticht verzocht om haar advies te beperken tot de voorgelegde adviesvraag (omvang en landschappelijke inpassing) en daarbij de vastgestelde uitgangspunten voor een zonnepark in zowel het gemeentelijke als het provinciale beleid te betrekken. Hierbij is het verslag van de participatie van 26 november 2023 gesloten. Het Oversticht is dus geïnformeerd over de resultaten van de plaatsgevonden 'dialoog'. Dit heeft geleid tot het advies van 5 december 2024. Hierin stelt Het Oversticht dat de omvang van de locaties 1 en 2 aanvaardbaar zijn, maar dat de landschappelijk inpassing nog nader moet worden geoptimaliseerd. De omvang van locatie 3 beoordeelt Het Oversticht als te groot. Het project dient voor deze locatie zowel voor de omvang als de landschappelijke inpassing te worden aangepast.

Dit advies heeft (opnieuw) geleid tot een aanpassing van het project en het Landschappelijke Inpassingsplan. Het projectgebied voor locatie 3 is verkleind en het Landschappelijke Inpassingsplan is aangepast. Zie de versie van mei 2025. Het aangepaste Landschappelijk Inpassingsplan is opnieuw aan Het Oversticht ter advisering voorgelegd. Het Oversticht heeft hierover een positief advies verstrekt. Alleen dit advies is relevant voor onderhavige besluitvorming. De eerdere adviezen hebben, zoals toegelicht, geleid tot aanpassing van het project en het Landschappelijk Inpassingsplan. Mitsdien is - gelet op de adviesvraag en anders dan reclamanten stellen - geen sprake (meer) van strijdigheid met de eerdere adviezen van Het Oversticht.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**7b. Strijd met provinciale verordening.**
Het zonnepark is in strijd met de aangepaste 'Verordening Overijssel'.

*Reactie*
Deze zienswijze wordt aldus begrepen dat onderhavig zonnepark in strijd is met de instructieregels 'zonnevelden' uit de op 1 november 2024 gewijzigd vastgestelde Omgevingsverordening Overijssel (hierna: Omgevingsverordening). Op grond van artikel 4.106, lid 1 van de Omgevingsverordening is het sinds 1 november 2024 in principe niet langer mogelijk om zonnevelden te realiseren op landbouw- en natuurgronden. Het tweede artikellid voorziet evenwel in een uitzondering op die regels indien het bevoegd gezag vóór 13 oktober 2023 in principe heeft besloten om medewerking te verlenen aan het betreffende zonnepark en mits verzekerd is dat het project uiterlijk 1 januari 2030 zal zijn gerealiseerd.

Bij brief van 4 januari 2022 heeft de initiatiefnemer het college verzocht om in principe medewerking te verlenen aan onderhavig zonnepark. Bij besluit van 8 mei 2023 heeft het college positief op het principeverzoek besloten. Mitsdien is onderhavige zonnepark toegestaan op grond van artikel 4.106, lid 2 van de Omgevingsverordening Overijssel. Er is derhalve geen sprake van strijdigheid met de instructieregels over zonnevelden uit de Omgevingsverordening Overijssel.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**7c. Geluid, lichtschittering, visualisatie landschappelijk inpassing, en brandgevaar**
Reclamanten voeren aan dat er ten onrechte geen onderzoek is gedaan naar de geluidbelasting, de lichtschittering, en het brandgevaar als gevolg van het planten van bloemen onder de zonnepanelen en dat een visualisatie van de landschappelijke inpassing ontbreekt.

*Reactie*
**Geluid, lichtschittering, en visualisatie landschappelijke inpassing**
Zie onze reactie onder zienswijze 6b met betrekking tot geluid, lichtschittering en de visualisatie van de landschappelijke inpassing.

**Brandgevaar**
Aan de omgevingsvergunning wordt op advies van de brandweer een voorschrift verbonden om zowel de brandveiligheid als de realisatie van het kruidenrijk grasland te waarborgen. Uit de praktijk is gebleken dat een brand op zonneparken doorgaans plaatsvindt bij de bijbehorende voorzieningen (omvormers etc.) van het zonnepark en derhalve niet bij of tussen de zonnepanelen. In die gevallen bleken omvormers niet te voldoen aan de technische richtlijnen dan wel waren de omvormers verkeerd aangesloten. De combinatie van kruidenrijke grasland tussen en onder zonnepanelen leidt derhalve niet tot een verhoogd risico op brand. In het voorschrift wordt derhalve in het kader van het onderhoud bepaald dat de vegetatie in een strook van 2,5 m breed rond de omvormers, de transformatiestations en de batterijopslag niet hoger mag worden dan maximaal 30 centimeter. Op deze wijze wordt de balans tussen brandveiligheid en de realisatie van biodiversiteit voldoende gewaarborgd.

*Conclusie:*
De zienswijze gaf aanleiding tot het vragen van nadere informatie aan de initiatiefnemer. Gelet op deze nadere informatie leidt de zienswijze tot het toevoegen van een voorwaarde aan de vergunning over het onderhoud van het kruidenrijk grasland. Voor het overige leidt de zienswijze niet tot een andere overweging in het besluit.

**7d. Das**
Uit de QuickScan blijkt dat het zonnepark is geprojecteerd op essentieel foerageergebied voor de das en dat dit foerageergebied is gelegen nabij dassenburchten. Hoewel foerageergebieden van beschermde soorten op grond van de vaste rechtspraak van de Afdeling in beginsel niet worden beschermd op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb), bestaat hierop een uitzondering als een essentieel foerageergebied zodanig wordt aangetast dat daardoor de functionaliteit van de vaste voortplantings- of rustplaatsen van de betrokken diersoort wordt aangetast. In dit geval staat volgens reclamanten vast dat sprake is van een essentieel foerageergebied en is

derhalve ten onrechte geen vvgb aangevraagd op grond van artikel 3.10 Wnb.

Hieraan voegt reclamant toe dat regenwormen de belangrijkste voedselbron van de das is en dat die voedselbron verloren gaat door het zonnepark. Regenwormen komen vooral voor in bemeste landbouwgronden. Voorts zullen de dassen volgens reclamanten geen gebruik maken van de beoogde toegangspoorten in het hekwerk rond het zonnepark. Naar beide aspecten is geen onderzoek gedaan en derhalve is een vvgb vereist.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 21a en 21b. Daaruit blijkt dat er geen essentieel foerageergebied verloren gaat voor de das in het geval de hekken rond het zonnepark worden voorzien van toegangspoorten voor kleine zoogdieren waaronder de das. Mitsdien is er ook geen vvgb van gedeputeerde staten van Overijssel vereist.

*Conclusie*
Deze zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

### 7e. Interne saldering stikstof
Reclamanten voeren aan dat uit de AERIUS-berekening blijkt dat er gebruik is gemaakt van intern salderen. Dat is sinds de bekende Rendac-uitspraak van de Afdeling van 18 december 2024 (ECLI:NL:RVS:2024:4923) niet meer toegestaan. Mitsdien is volgens reclamanten een omgevingsvergunning voor een Natura 2000-activiteit vereist.

*Reactie*
Naar aanleiding van deze zienswijze heeft de initiatiefnemer een nieuwe AERIUS-berekening laten maken, waarbij - voor zover al nodig - geen toepassing is gegeven aan intern salderen. Uit die berekening blijkt dat er noch in de aanlegfase noch in de gebruiksfase een omgevingsvergunning is vereist voor een Natura 2000-activiteit. Zie paragraaf 4.9 van de Ruimtelijke Onderbouwing in samenhang met bijlage B4 AERIUS-berekening.

*Conclusie:*
De zienswijze gaf aanleiding tot het overleggen van een nieuwe AERIUS-berekening door de initiatiefnemer. Gelet op deze nadere informatie leidt de zienswijze niet tot een andere overweging in het besluit.

### 7f. m.e.r.-beoordeling
Het zonnepark kwalificeert als een landinrichtingsproject ingevolge onderdeel D9 van de bijlage bij het Besluit milieueffectrapportage (Besluit m.e.r.). Mitsdien is ten onrechte geen m.e.r.-beoordelingsbesluit genomen. Reclamanten onderbouwen hun zienswijze met verwijzing naar de uitspraak van de Afdeling van 13 augustus 2025 (ECLI:NL:RVS:2025:3841) over één zonnepark met een oppervlakte van 37 ha.

*Reactie*
Anders dan reclamanten stellen, kwalificeert onderhavig zonnepark niet als een landinrichtingsproject als bedoeld in onderdeel D9 van de bijlage bij het Besluit m.e.r. In dit geval worden de daarbij in kolom 2 zogenoemde drempelwaarden van 125 ha of meer voor een functiewijziging ten behoeve van o.a. water en natuur niet overschreden. Voorts is - anders dan in de door reclamanten genoemde uitspraak van de Afdeling - geen sprake van een ontwikkeling met een voldoende substantieel karakter. Het zonnepark heeft een totale oppervlakte van nog geen 30 ha (29,3 ha). Hiervan wordt een oppervlakte van 17,8 ha in beslag genomen door de zonnepanelen inclusief de open ruimten tussen de rijen zonnepanelen in. Deze oppervlakten bedragen op de locatie 1, 2 en 3 respectievelijk 6,8 ha, 6,5 ha en 4,5 ha. De onderlinge afstand tussen de locaties varieert tussen de 1.266 en 503 meter. De locaties worden landschappelijk ingepast met gebiedseigen beplanting of met behulp van het gebruik van bestaande begroeiing. Voorts wordt het zonnepark toegestaan voor maximaal 25 jaar en is derhalve tijdelijk van aard. Na ommekomst van de instandhoudingstermijn dient het zonnepark te worden verwijderd en kan het agrarische gebruik worden voortgezet. In de voorwaarde bij de vergunning is verder bepaald dat een deel van de landschappelijke inpassing na ommekomst van de instandhoudingstermijn behouden moet blijven. Een tijdelijke functiewijziging van ongeveer 6 ha per locatie van het zonnepark heeft op grond van de rechtspraak van de Afdeling onvoldoende substantieel karakter om aangemerkt te kunnen worden als een landinrichtingsproject.[8]

[8] AbRS 14 augustus 2019 (ECLI:NL:RVS:2019:2770)

Mitsdien is - anders dan reclamanten stellen – onderhavige zonnepark geen m.e.r.-beoordelingsplichtig project.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

Zienswijze 8 met kenmerk BZ 03 - Geluid (16 september 2025)
**8. Er is blijkens de ruimtelijke onderbouwing ten onrechte geen dan wel een gebrekkig onderzoek gedaan naar het geluid van het zonnepark**

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 6b. Hieraan wordt toegevoegd dat de afstand tussen de woning op het perceel van Hondemotsweg nummer 24 en de dichtstbij de woning gelegen locatie 2 van het zonnepark ongeveer 82 meter bedraagt. De afstand tussen de woning op het perceel van Hondemotsweg nummer 28 en de dichtstbij de woning gelegen locatie 2 van het zonnepark bedraagt ongeveer 165 meter. Mitsdien wordt voldaan aan de adviesafstanden uit de VNG-brochure bedrijven en milieuzonering en is in zoverre sprake van een goede ruimtelijke ordening.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

Zienswijze 9 met kenmerk BZ 05 - Strijd met gemeentelijk ruimtelijke beleid voor zonneparken (16 september 2025)
**9. Het Zonnepark is in strijd met de volgende onderdelen van het ruimtelijke beleid in de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0":**

- **zonneladder;**
- **bestemming**
- **verhouding zonnepanelen - groen/water;**
- **minimale afstand tussen zonneparken;**
- **dialoog;**
- **maatschappelijke meerwaarde;**
- **randvoorwaarden;**
- **proces om te komen tot besluitvorming**
- **toetsing volledigheid**
- **anterieure overeenkomst**

*Reactie*
Deze zienswijze is voor een deel een herhaling van zienswijze 7 van 16 september 2025, aangevuld bij brief van 1 oktober 2025, zoals beoordeeld onder 7a. Voor dat deel wordt volstaan met de verwijzing naar onze reactie onder 7a over de onderdelen zonneladder, bestemming, verhouding zonnepanelen – groen/water en minimale afstand tussen zonneparken) en onze reactie 4e over de dialoog. De overige onderdelen worden van een standpunt voorzien.

**Maatschappelijke meerwaarde**
Reclamant voert in het kader van het vereiste van de maatschappelijke meerwaarde van een zonnepark aan dat dit niet kan worden beoordeeld, omdat het participatieproces niet goed is doorlopen en de negatieve adviezen van Het Oversticht zijn genegeerd.

In paragraaf 3.5 'Maatschappelijke meerwaarde' en paragraaf 3.5.3 'Toetsing maatschappelijke meerwaarde' van de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" wordt het volgende over de bij de aanvraag te sluiten stukken over de 'maatschappelijke meerwaarde' - voor zover hier van belang - vermeld (citaat):

*"3.5 Maatschappelijke meerwaarde*

*Een zonnepark in het buitengebied heeft impact op de omgeving. Om mee te werken aan een zonnepark in het buitengebied is daarom maatschappelijke meerwaarde vereist.*

*(…)*

*5.3.5 Toetsing maatschappelijke meerwaarde*

*Bij de uiteindelijke vergunningaanvraag moet in ieder geval aangegeven worden:*

- *Welke punten zijn onderzocht en besproken met de omgeving;*
- *Waar bij het betreffende zonnepark de maatschappelijke meerwaarde wordt gecreëerd;*
- *Waarom dit in balans is met impact en schaal van het zonnepark."*

Op 21 december 2023 heeft de initiatiefnemer een omgevingsvergunning aangevraagd voor het zonnepark. Uit het via het Omgevingsloket ingediende aanvraagformulier blijkt - voor zover hier van belang - dat daarbij de o.a. volgende documenten zijn gesloten:

- Overzicht uitgevoerd communicatie en participatieproces van 26 november 2023 (bijlage 10)
- Overzicht van reacties en acties op vragen van omwonenden van 26 november 2023 (bijlage 1 en 10);
- Communicatie- en Participatie-plan van 8 mei 2022 (bijlage 11)
- Maatschappelijke Meerwaarde (bijlage 12)
- Paragrafen 3.4 en 5.2 van de Ruimtelijke Onderbouwing (bijlage 1)

Uit deze documenten blijkt dat - anders dan reclamant stelt - bij de aanvraag voldoende informatie is overgelegd over de wijze waarop de initiatiefnemer wil voldoen aan de voorwaarde over de maatschappelijke meerwaarde van het zonnepark. De aanvraag was op dit onderdeel ontvankelijk en in zoverre in overeenstemming met de in paragraaf 5.3.5 gestelde voorwaarde over de motivering van de aanvraag.

Randvoorwaarden (instandhoudingstermijn)
Reclamant voert aan, althans zo wordt begrepen, dat de volgende onderwerpen ontbreken in de aanvraag:

- Waarborg tijdelijke instandhouding zonnepark
- Waarborg financiële middelen verwijdering zonnepark
- Beoordeling uitvoerbaarheid project vanwege geluid en lichtreflectie

In paragraaf 3.6.1 'Randvoorwaarden' en paragraaf 3.6.2 'Haalbaar (technisch en financieel) en voldoen aan wet- en regelgeving' van de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" wordt over de waarborging van de tijdelijke instandhouding van het zonnepark en de uitvoerbaarheid van het zonnepark - voor zover hier van belang - het volgende vermeld (citaat):

*"De tijdelijkheid wordt geborgd door in de omgevingsvergunning een termijn van instandhouding op te nemen van 25 jaar. In de anterieure overeenkomst worden tevens afspraken vastgelegd over het verwijderen van de zonnepanelen na deze termijn.*

*(…)*

*Iedere initiatiefnemer van een zonnepark zal kijken naar de financieel technische haalbaarheid van het project. Daarbij komen zaken aan de orde zoals:*
*(…)*
*

- *Kosten voor verwijdering van het zonnepark.*

*(…)*

*In de goede ruimtelijke onderbouwing, die onderdeel is van de vergunningaanvraag van het project, moet aangetoond worden dat het project ook op basis van wet- en regelgeving haalbaar is."*

Anders dan reclamant stelt, is de vergunning aangevraagd voor een tijdelijk zonnepark. Mitsdien is de tijdelijkheid dus reeds geborgd in de aanvraag. Hieraan wordt toegevoegd, zoals onder zienswijze 1c toegelicht, dat aan de omgevingsvergunning ook nog een voorschrift wordt verbonden die ertoe strekt dat het zonnepark en de daarbij behorende voorzieningen na ommekomst van de instandhoudingstermijn van 25 jaar moeten worden verwijderd. Indien dit voorschrift niet wordt nageleefd, kan naleving daarvan worden afgedwongen door toepassing van een bestuursrechtelijk handhavingsinstrument. Op deze wijze is de ontmanteling 'technisch' voldoende gewaarborgd.

De ontmanteling is ook financieel voldoende geborgd vanwege de restwaarde van de zonnepanelen in het kader van de recycling na ommekomst van de instandhoudingstermijn. Dit is toegelicht in paragraaf 3.4.2 van de Ruimtelijke Onderbouwing.

Het verwijderen van het zonnepark wordt overigens ook nog (extra) - overeenkomstig het gemeentelijk beleid - gewaarborgd in de met de initiatiefnemer gesloten overeenkomst.

Tot slot wordt voor de uitvoerbaarheid in het kader van geluid en lichtschittering volstaan met een verwijzing naar de beoordeling van deze milieuhygiënische aspecten in de paragrafen 4.6 en 4.12 van de Ruimtelijke Onderbouwing.

Anders dan reclamant stelt, zijn onderhavige onderwerpen voldoende in de aanvraag dan wel in de daarbij behorende stukken gewaarborgd dan wel beoordeeld. In zoverre is er geen sprake van strijdigheid met het gemeentelijk beleid.

Proces om te komen tot besluitvorming

Reclamant stelt dat het college niet bevoegd was om te besluiten op het principeverzoek omdat het verzoek niet voldeed aan de indieningsvereisten.

In paragraaf 4.2 'Omvang bepaalt de besluitvorming' en paragraaf 4.3 'Voortraject: locatiescan en dialoog met omgeving' van de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" wordt - voor zover hier van belang - het volgende vermeld over de behandeling van de aanvraag om een omgevingsvergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan door het bevoegd gezag (citaat):

*"Voor het realiseren van een zonnepark is een omgevingsvergunning en een tijdelijke afwijking van het bestemmingsplan nodig. Bij zonneparken groter dan twee hectare loopt de besluitvorming over de omgevingsvergunning via de gemeenteraad. Zonneparken kleiner dan 2 hectare netto worden door het college afgehandeld. Dit omdat bij zonneparken van grotere omvang de impact op de omgeving groter is.*

*(…) Als voortoets van een uitgewerkt plan kan een principe verzoek getoetst worden bij het college. (…) Op basis van de principe uitspraak en/of de intentieovereenkomst kan de definitieve vergunningaanvraag voor het tijdelijke zonnepark daarna verder uitgewerkt worden."*

Anders dan reclamant stelt, worden in het gemeentelijke beleid geen inhoudseisen gesteld aan een principeverzoek. Evenmin worden hierin voorwaarden gesteld waaronder het college een positief besluit kan nemen op een principeverzoek. Voorts bestaat er ook geen wettelijke bepaling waarin voorwaarden zijn opgenomen voor het nemen van een besluit op een principeverzoek. In zoverre is er derhalve geen sprake van strijdigheid met het gemeentelijk beleid.

**Toetsing volledigheid**
Reclamant voert aan dat de aanvraag om de omgevingsvergunning onvolledig was vanwege het ontbreken van het 'participatie rapport'.

In paragraaf 4.4.1 'Toetsing volledigheid' van de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" wordt - voor zover hier van belang - het volgende vermeld over de beoordeling van de ontvankelijkheid van de aanvraag om een omgevingsvergunning voor het afwijken van het bestemmingsplan (citaat):

*"De eerste stap zal zijn om te toetsen of de aanvraag volledig is. Daarbij moet goed zijn weergegeven hoe het participatie- en communicatieplan is uitgevoerd, wat de opbrengsten zijn van dit proces en wat er met de input vanuit de omgeving is gedaan. (…) Als een aanvraag niet volledig is, wordt om aanvulling verzocht. Wordt de aanvraag niet, of niet voldoende aangevuld dan kan deze buiten behandeling worden gelaten."*

De aanvraag om de omgevingsvergunning van 21 december 2023 was op dit onderdeel - anders dan reclamant stelt - volledig en derhalve ontvankelijk. Zie paragraaf 5.2 van de bij de aanvraag gesloten Ruimtelijke Onderbouwing van 18 december 2023 en bijlage 6 (participatieverslag) bij die Ruimtelijke Onderbouwing.

**Anterieure overeenkomst**
Tot slot voert reclamant in het kader van de strijdigheid met de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" aan, althans zo wordt begrepen, dat in de anterieure overeenkomst geen verplichting voor de initiatiefnemer is opgenomen voor het reserveren van voldoende financiële middelen voor toegekende planschadeclaims.

In paragraaf 4.4.3 'Anterieure overeenkomst' van de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" wordt het volgende over de inhoud van de overeenkomst - voor zover hier van belang - vermeld (citaat):

*"Parallel aan de vergunning wordt een anterieure overeenkomst gesloten waarin afspraken tussen initiatiefnemer/aanvrager en de gemeente worden vastgelegd. Bijvoorbeeld dat eventuele planschade die voortkomt uit het project voor rekening van de aanvrager/initiatiefnemer komt. Ook worden hierin afspraken vastgelegd over het verwijderen van het zonnepark en het herstellen van de situatie na afloop van de termijn van maximaal 25 jaar. Bijvoorbeeld door financiële middelen hiervoor te reserveren,"*

Anders dan reclamant stelt, blijkt hieruit niet dat in een de anterieure overeenkomst een verplichting voor de initiatiefnemer moet worden opgenomen voor het reserveren van voldoende financiële middelen om toekomstige toegekende planschadeclaims te compenseren. Ook in zoverre is er geen sprake van strijdigheid met het gemeentelijk beleid.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

<u>Zienswijze 10 met kenmerk BZ 02 (16 september 2025)</u>
**10. Het zonnepark is op de volgende onderdelen in strijd met het gemeentelijk beleid in de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0":**

- **minimale afstand tussen zonneparken;**
- **dialoog omwonenden en omgeving.**

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 7a voor het onderdeel ten aanzien van de minimale afstand tussen zonneparken en onze reactie onder zienswijze 4e voor het onderdeel over de dialoog.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

Zienswijze 11 met kenmerk BZ 01 - Eén vergunning (16 september 2025)

**11. Het is onjuist om voor drie solitair gelegen locaties van het zonnepark één omgevingsvergunning te verlenen.**

*Reactie*

Voorop wordt gesteld dat de beoordeling van een aanvraag om een omgevingsvergunning plaatsvindt op grondslag van de aanvraag. De aanvraag is maatgevend. Dit betekent dat de initiatiefnemer in beginsel het projectgebied bepaald. Relevant is om hierbij te vermelden dat in en bij de Wet ruimtelijke ordening (Wro) geen regels zijn opgenomen over een projectgebied en/of de eigendomssituatie. In zoverre komt een initiatiefnemer dan ook een grote mate van vrijheid toe bij het bepalen van de begrenzing van het projectgebied. De vrijheid van die begrenzing wordt bij de beoordeling van de aanvraag beperkt door het criterium van een goede ruimtelijke ordening en eventuele andere rechtsregels inclusief de algemene beginselen van behoorlijk bestuur. Indien het projectgebied hiermee in strijd is, kan de omgevingsvergunning niet worden verleend. Dit brengt voor onderhavige aanvraag met zich dat elke locatie van het zonnepark op zichzelf dient te voldoen aan een goede ruimtelijke ordening. In zoverre maakt het voor de beoordeling van de aanvraag geen verschil of er één of drie afzonderlijke aanvragen zijn ingediend voor onderhavige zonnepark dat bestaat uit drie locaties. De beoordeling van die aanvraag/aanvragen blijft hetzelfde; elke locatie wordt op haar eigen merites beoordeeld aan het vereiste van een goede ruimtelijke ordening. Op basis van die beoordeling is de conclusie getrokken dat het projectgebied niet in strijd is met een goede ruimtelijke ordening.

*Conclusie:*

De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

Zienswijze 12 (16 september 2025)

**12. De ontwerpbesluiten zijn in strijd met een goede ruimtelijke ordening en er is ten onrechte geen mer-onderzoek verricht.**

Reclamante stelt zich op het standpunt dat het ontwerpbesluit en de ontwerp-vvgb in strijd zijn met het criterium van een goede ruimtelijke ordening. Zij onderbouwt dit standpunt met verwijzing naar de bijgesloten document 'Leven naast Energielandgoed Raalte…' opgesteld door Adviesbureau Haver Droeze van 25 augustus 2025. In dit document wordt aangevoerd dat het zonnepark op de volgende onderdelen niet voldoet aan een goede ruimtelijke ordening:

- geluidsoverlast van de omvormers; er ontbreekt een geluidsonderzoek. Voorts dient hierbij de geluidsreflectie op het recent aan de andere zijde van de provinciale weg (N35) geplaatste geluidscherm te worden betrokken;
- aantasting vrij uitzicht;
- lichtschittering als gevolg van de weerkaatsing (zon)licht op de zonnepanelen;
- warmte stress;
- uitbreiden/veranderen van de in het Landschappelijk Inpassingsplan voorziene strook kruidenrijk grasland met een breedte van acht meter tussen locatie 2 en spoorlijn ter hoogte van de woning van reclamante ten behoeve van een goede landschappelijke inpassing van het zonnepark; en
- ontbreken participatie.

Daarnaast voert reclamante aan dat er ten onrechte geen 'mer-onderzoek' is verricht naar de milieugevolgen van het zonnepark.

*Reactie*

**12a. Geluidhinder**

Het is volgens Haver Droeze zeer aannemelijk dat de omvormers van het zonnepark op locatie 2 geluidhinder veroorzaken voor reclamante. Het bronvermogen van de beoogde omvormer is op één meter afstand 76 dB(A). Naar verwachting zal dat geluidniveau ter hoogte van de spoorlijn 40 dB(A) bedragen en ter hoogte van het erf van de woning 36 dB(A). Hierbij moet worden betrokken dat er meer omvormers worden geplaatst (20 stuks) en dat er derhalve sprake zal zijn van cumulatie van geluid. Dit heeft tot gevolg dat het geluidniveau ter plaatse van de woning op zonnige winterdagen boven de 50 dB(A) zal zijn.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 6b. Hieraan wordt toegevoegd dat de omvormers op locatie 2 in het midden van het terrein met de zonnepanelen worden geplaatst. De afstand tussen de dichtstbij de gevel van de woning Heinoseweg 5 te plaatsen omvormer en die gevel bedraagt ongeveer 128 meter. Er wordt derhalve ruim voldaan aan de in acht te nemen adviesafstand van 30 meter uit de VNG-brochure Bedrijven en milieuzonering tussen een omvormer en een geluidgevoelig object. Mitsdien is sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat. Een aanvullend akoestisch onderzoek is derhalve niet nodig.

Hieraan wordt voor de volledigheid toegevoegd dat de kortste afstand tussen locatie 2 en de woning van reclamante ongeveer 71 meter bedraagt. Dit betekent dat ook in het geval de omvormers aan de rand van locatie 2 zouden worden geplaatst er wordt voldaan aan de adviesafstand van 30 meter uit de VNG-brochure Bedrijven en milieuzonering.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**12b. Aantasting vrij uitzicht**
De zonnepanelen zijn vanaf het erf op ooghoogte (storend) zichtbaar en vanaf de verdieping in de woning.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 6a.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**12c. Lichtschittering**
Er is ten onrechte geen onderzoek gedaan naar lichtschittering. Schittering van zonnepanelen treedt op bij een lage stand van de zon waarbij de weerkaatsing van de lichtstralen op grote afstand zichtbaar is. De geplande situatie zal bij die zonnestanden, met name in de winter, kunnen resulteren in schittering.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 6b.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**12d. Warmte stress**
Het zonnepark kan volgens Haver Droeze leiden tot een plaatselijk opwarming en derhalve van invloed zijn op de biodiversiteit en het microklimaat in de directe omgeving van het zonnepark. De invloed op de biodiversiteit wordt volgens Haver Droeze evenwel gecompenseerd door het Landschappelijke Inpassingsplan. Gelet daarop, wordt verzocht om de landschappelijke inpassing van locatie 2 ter hoogte van de woning van reclamante aan te passen en niet te volstaan, zoals in het Landschappelijk Inpassingsplan voorzien, met alleen maar de aanleg van kruidenrijk grasland.

*Reactie*
Deze zienswijze heeft in feite betrekking op de landschappelijke inpassing. Kennelijk, zo begrijpen wij, heeft kruidenrijk grasland minder effect op de verlaging van de temperatuur dan de door reclamante gewenste landschappelijke inpassing (houtsingel). Zoals in de zienswijze al wordt vermeld, is ter hoogte van de woning van reclamante geen sprake van een verhoging van de temperatuur als gevolg van het zonnepark. In zoverre is ‘warmte stress’ geen reden om de landschappelijke inpassing ter hoogte van de woning van reclamante te moeten aanpassen.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

### 12e. Landschappelijke inpassing locatie 2 nabij spoorlijn
Uit het Landschappelijk Inpassingsplan blijkt dat de locatie 2 van het zonnepark ter hoogte van de woning van reclamante alleen wordt ingepast met een strook kruidenrijk grasland met een breedte van acht meter. Deze landschappelijk inpassing is onvoldoende. Verzocht wordt om een aanpassing van het Landschappelijke Inpassingsplan en te voorzien in een houtsingel van ten minste 3 meter hoog met een voldoende dichtheid.

*Reactie*
Uit doorsnede M - M van locatie 2 in het Landschappelijk Inpassingsplan blijkt dat het zonnepark ter hoogte van de woning van reclamante landschappelijk wordt ingepast met een strook kruidenrijk grasland van vier meter breed, een hekwerk in een donkere kleurstelling (dennegroen of zwartgrijs) met een hoogte van 1,8 meter en aansluitend daarop nog een strook kruidenrijk grasland met een breedte van acht meter tot en met de sloot naast de spoordijk.

Voorts wordt het zonnepark voor reclamante (deels) aan het zicht onttrokken door de spoorlijn, die op een dijklichaam met een hoogte van ongeveer 1,5 meter boven maaiveld is gelegen, alsmede door de op of nabij de perceelsgrens van de grond van reclamante gelegen bestaande groenstrook met in hoogte opgaande groen. Die groenstrook is over de volledige lengte van het perceel van reclamant aanwezig. Op deze wijze wordt het zonnepark voor reclamante reeds voldoende afgeschermd en in het landschap ingepast. Een aanpassing van het Landschappelijk Inpassingsplan sorteert in zoverre geen effect.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

### 12f. Ontbreken participatie
Haver Droeze voeren aan dat er in het kader van participatie niet het vereiste contact is geweest met de bewoners van de Heinoseweg 5, terwijl het zeer aannemelijk is dat zij directe gevolgen zullen ondervinden van een zonnepark op locatie 2. Dit is in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 4e. Hieraan wordt toegevoegd dat de kring van participanten in het Communicatie- en Participatieplan van 8 mei 2022 in beginsel is afgestemd op omwonenden die vanuit hun woning of vanaf hun zicht hebben op de rand van (één van) de drie locaties. Hierbij is de spoorlijn tussen Zwolle - Almelo als een fysieke barrière aangemerkt, omdat die op een dijklichaam van 1,5 meter hoogte ten opzichte van het maaiveld is gelegen. In zoverre hebben omwonenden van het zonnepark aan de andere zijde van de spoorlijn niet een volledig uitzicht op het zonnepark en zijn zij niet persoonlijk door de initiatiefnemer uitgenodigd voor deelname aan de participatie. Dat laat onverlet dat ook zij welkom waren. Reclamante is in een later stadium van de participatie uit eigen beweging aangeschoven. Vanaf dat moment is zij door de initiatiefnemer ook rechtstreeks uitgenodigd voor volgende bijeenkomsten.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

### 12g. M.e.r.-beoordeling
Reclamante voert aan dat er ten onrechte geen mer-onderzoek is verricht naar de milieugevolgen.

*Reactie*
Zie onze reactie over de m.e.r.-beoordeling onder zienswijze 7f.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

Zienswijze 13 (17 september 2025)

**13a. Het zonnepark doet afbreuk aan de landschappelijke en cultuurhistorische waarde van het gebied**

Reclamant onderbouwt deze zienswijze (globaal) met de volgende argumenten:

- Het Oversticht kwalificeert het gebied voor het zonnepark als 'hoog cultuurhistorisch en landschappelijk gevoelig';
- verwijzing naar een ingezonden brief van een hoogleraar Landschapsgeschiedenis van de RUG (de heer Spek) in De Stentor
- het zonnepark heeft een negatieve invloed op het omliggende gebied vanwege:
  a. belemmering vrij uitzicht in het open landschap
  b. lichtvervuiling
  c. geluidsoverlast

*Reactie*

Voorop wordt gesteld dat reclamant zijn zienswijze zeer globaal onderbouwt en dat die niet concreet worden toegespitst op de drie locaties van het zonnepark. Het is dan ook lastig om hierop een meer gedetailleerd standpunt in te nemen. Volstaan wordt dan ook met een globaal standpunt.

**Het Oversticht**

Anders dan reclamant stelt, kwalificeert Het Oversticht locatie 1 van het zonnepark vanaf het eerste advies van 17 maart 2021 niet (meer) van grote landschappelijke en cultuurhistorische waarden. Het gebied is opgeschaald voor landbouw. Hiervoor zijn bestaande houtopstanden verwijderd en is de biodiversiteit, mede door het intensieve agrarische gebruik, verloren gegaan.

Voorts gaat reclamant eraan voorbij dat Het Oversticht positief heeft geadviseerd over de omvang en de inpassing in het landschap van alle drie de locaties van het zonnepark. Het Oversticht is dus - anders dan reclamant - van oordeel dat het zonnepark geen afbreuk doet aan de landschappelijke waarde van het gebied.

**Ingezonden brief hoogleraar Landschapsgeschiedenis van de RUG (de heer Spek) in De Stentor**

Zie onze reactie onder zienswijze 7a.

**Belemmering vrij uitzicht in open landschap**

Zie onze reactie onder zienswijze 6a.

**Lichtvervuiling**

Er is geen verlichting aangevraagd voor het zonnepark. Er kan dan ook geen sprake zijn van lichtvervuiling.

**Geluidsoverlast**

Zie onze reactie onder zienswijze 6b.

*Conclusie:*

De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**13b. Verlies van beleving, zichtkwaliteit en woongenot**

Reclamant onderbouwt deze zienswijze (globaal) met de volgende argumenten:

- aantasting open- en agrarisch landschap;
- aantasting vrij uitzicht
- waardedaling van de woningen
- aantasting beleving recreant

*Reactie*
De eerste opgesomde redenen (aantasting open- en agrarisch landschap en vrij uitzicht) voor het doen van afbreuk zijn een herhaling van de zienswijze onder 13a. Volstaan wordt met een verwijzing naar de reactie onder 13a.

**Waardedaling woningen**
Er staat op voorhand niet vast dat er concreet sprake is van waardevermindering van woningen. Hierbij wordt erop gewezen dat voor zover sprake is van waardedaling van onroerend goed, reclamant een verzoek om nadeelcompensatie kan indienen bij het bevoegd gezag. Dit verzoek staat los van onderhavige procedure.

**Aantasting beleving recreant**
Herhaald wordt dat Het Oversticht positief heeft geadviseerd over de omvang en de landschappelijke inpassing van het zonnepark. Alle drie de locaties worden landschappelijk ingepast, waarbij het uitgangspunt is de bevordering van de ecologie en de biodiversiteit. Door het realiseren van o.a. inheemse gebiedseigen beplantingen, keverbanken en aanleg van sloten enerzijds en het behouden van bestaande landschapselementen anderzijds, wordt een waardevolle biotoop gecreëerd voor de lokale flora en fauna. De randen van het zonnepark worden waar noodzakelijk aangezet met een struweel en/of patrijzenhaag. Deze hagen dragen bij aan het visueel afschermen van het zonnepark.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**13c. Onevenwichtige ruimtelijk ordening**
De situering van het zonnepark op 'kostbare landbouwgronden' is in strijd met een evenwichtige ruimtelijke ordening, omdat er nog onbenutte daken van woningen en bedrijven, en parkeerplaatsen in bebouwd gebied, beschikbaar zijn.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 7a. Hieraan wordt voor de duidelijkheid toegevoegd dat er op grond van gemeentelijk ruimtelijk beleid in de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" geen voorkeursvolgorde wordt gehanteerd voor het verlenen van medewerking aan het opwekken van zonne-energie. Mitsdien is er ook geen sprake van een onevenwichtige ruimtelijke ordening door medewerking te verlenen aan onderhavig zonnepark.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**13c. Onzekerheden rondom milieu, gezondheid en veiligheid**
Reclamant onderbouwt deze zienswijze (globaal) met de volgende argumenten:

- transformatorstations veroorzaken mogelijk gezonds- en veiligheidsrisico's, zoals blootstelling aan elektromagnetische velden en brandgevaar.

*Reactie*
**Elektromagnetische velden en straling**
Zoals toegelicht in paragraaf 4.13 van de Ruimtelijke Onderbouwing, is er buiten het zonnepark geen sprake van elektromagnetische velden en/of straling als gevolg van het opwekken van zonne-energie. Het zonnepark veroorzaakt derhalve geen risico voor de gezondheid en het tast de gezondheid van omwonenden dan ook niet aan.

**Brandgevaar**
Zie onze reactie onder zienswijze 7c. Hieraan wordt toegevoegd dat er maatregelen worden getroffen om het brandgevaar klein te houden. De transformatorstations, het klantstation en de batterijopslag worden bijvoorbeeld op een betonnen ondergrond/kelder geplaatst. Daarnaast wordt het park 24 uur per dag en 7 dagen per week

door middel van camerabewaking bewaakt. De locaties worden voorzien van voldoende brede, vrij van boomkruinen en half verharde toegangswegen voor de brandweer, zodat de brandweer in geval van nood goede toegang heeft tot het zonnepark.

Het project is - anders dan reclamant stelt - getoetst op milieutechnische en veiligheid-technische aspecten.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**13e. Participatie, draagvlak en alternatieven.**
Uit de gehouden dialoog blijkt dat er geen draagvlak bestaat voor het zonnepark op onderhavige locaties. Ook is gebleken dat niet alle politieke partijen voorstander zijn van het zonnepark. Gelet hierop, zo wordt begrepen, zou de aangevraagde omgevingsvergunning kunnen worden geweigerd. Verder is het onduidelijk of alternatieve locaties voor het zonnepark zijn onderzocht.

*Reactie*
**Draagvlak**
Zie onze reactie onder zienswijze 4e. Hieraan wordt toegevoegd dat op grondslag van de aanvraag om de omgevingsvergunning moet worden beslist. Hierbij spelen politieke voorkeuren - los van het beoordelingskader van een aanvraag - in beginsel geen rol.

**Alternatieve locaties**
Zie onze reactie onder zienswijze 4a.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**Zienswijze 14 Endona (17 september 2025)**
**14. Een maaibeleid waarbij ook de kruidenrijke vegetatie tussen de zonnepanelen onder de 30 cm maaihoogte moet worden gehouden, is ecologisch en operationeel onwenselijk.**
Verzocht wordt om in het kader van een evenwichtige balans tussen de brandveiligheid enerzijds en de bevordering van de ecologie en biodiversiteit anderzijds een voorschrift aan de vergunning te verbinden die er toe strekt dat de hoogte van de begroeiing (kruidenrijk grasland) met een breedte van 1 m rond de voorzieningen zoals omvormers, transformatiestations en batterijomslag, door middel van maaien wordt beperkt tot 30 centimeter.

*Reactie*
De brandweer is akkoord met een voorschrift, waarin de hoogte van het de begroeiing (kruidenrijke grasland) bij de voorzieningen van het zonnepark (omvormers, transformatorstations en batterijopslag) wordt beperkt tot 30 cm hoog over een strook van minimaal 2,5 meter breed rondom deze voorzieningen/installaties. Zo wordt een maatregel getroffen om het brandgevaar in verhouding tot de begroeiing klein te houden. Deze onderhoudsmaatregel is niet ter plaatse van het kruidenrijke grasland tussen de zonnepanelen.

*Conclusie:*
De zienswijze geeft aanleiding tot het verbinden van een voorschrift aan de omgevingsvergunning, waarin wordt bepaald dat de begroeiing van het kruidenrijk grasland met een breedte van 2,5 m rond de voorzieningen zoals omvormers, transformatorstations, en de batterijopslag, niet hoger mag worden dan 30 cm. Voor het overige leidt de zienswijze niet tot een andere overweging in het besluit.

**Zienswijze 15 (16 september 2025)**

**15a. Landschappelijke inpassing**
Reclamant voert aan dat het zonnepark op locatie 2 landschappelijk niet goed wordt ingepast en dat zonnepanelen op deze locatie derhalve niet passend zijn. De aanvaardbaarheid van de landschappelijk inpassing

kan niet worden gebaseerd op het positieve advies van Het Oversticht van 8 april 2025, omdat de daaraan voorafgaande adviezen van Het Oversticht van 17 maart 2021 en 15 mei 2024 negatief waren. Voorts voert reclamant aan dat van gemeentewege een onafhankelijk advies over de landschappelijke inpassing moet worden ingewonnen. Hierbij geeft reclamant aan te overwegen om nog een deskundig tegenadvies te overleggen.

*Reactie*
Voor wat betreft de het deel van de zienswijze over de adviezen van Het Oversticht wordt verwezen naar onze reactie onder zienswijze 7a.

Voorts biedt de zienswijze geen aanleiding om van gemeentewege (nogmaals) een onafhankelijk advies over de landschappelijke inpassing in te winnen bij een andere deskundige. Het advies van Het Oversticht van 8 april 2025 is door ons beoordeeld. Het advies is uitgevoerd conform de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" en is akkoord bevonden. Gelet hierop behoeft er niet te worden getwijfeld aan de zorgvuldigheid van het door Het Oversticht verstrekte advies van 8 april 2025. De zienswijze van reclamant werpt hierop geen ander licht.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**15b. Waardevermindering woning**
Reclamant voert aan dat hij vreest voor een waardedaling van zijn woning als gevolg van het zonnepark op locatie 2. Het zonnepark is op een afstand van 82 m van de gevel van zijn woning geprojecteerd en op een afstand van 47 m vanaf de gezamenlijke perceelsgrens.

*Reactie*
Het zonnepark op locatie 2 houdt een verandering voor reclamant in, maar het leidt ons inziens niet tot een onaanvaardbare aantasting van zijn woon- en leefklimaat. Wat de eventuele nadelige invloed van het zonnepark op de waarde van zijn woning, wordt overwogen dat geen aanleiding bestaat voor de verwachting dat die waardevermindering zo groot zal zijn dat bij de afweging van de belangen hieraan een groter gewicht had moet worden toegekend dan aan de nationale, provinciale en gemeentelijke belangen bij een duurzame energievoorziening.

Voorts wordt erop gewezen dat indien sprake is van waardedaling van de woning, reclamant om nadeelcompensatie kan verzoeken.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**15c. Privacy**
Reclamant vreest voor de aantasting van zijn privacy als gevolg van de plaatsing van drie camera's op locatie 2 van het zonnepark.

*Reactie*
Uit de technische inrichtingstekening van locatie 2 blijkt dat er in totaal drie camera's met een hoogte van 4 - 7 meter op het terrein voor de zonnepanelen binnen de landschappelijke inpassingsstroken worden geplaatst. De camera's zijn vanaf de randen/hoeken van dit terrein gericht op de zonnepanelen. Gelet op de hoogte van de camera's en de positionering op het terrein is het aannemelijk dat er geen onnodig zicht zal bestaan op aangrenzende gronden en gebouwen. Cameratoezicht dient bovendien te voldoen aan de AVG en zal in zoverre geen onevenredige aantasting van privacy van derden met zich brengen. Zie voor nadere info pagina 4 van de 'Flexibiliteitsnotitie'. Dit document heeft als document B8 ter inzage gelegen bij het ontwerpbesluit. Gelet hierop behoeft reclamant niet te vrezen voor de aantasting van zijn privacy.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**15d. Jachtrecht**
Locatie 2 is gelegen op o.a. de kadastrale percelen, gemeente Raalte, sectie M, nrs. 3211 en 3375. Reclamant stelt dat hij een jachtrecht heeft op deze percelen. Dat recht wordt belemmerd door de plaatsing van een hekwerk rond locatie 2.

*Reactie*
Het plaatsen van hekwerken rond locatie 2 is een voorwaarde op grond van de verzekering van initiatiefnemer vanwege het risico op diefstal. Voorts wordt het hek ook geplaatst vanuit het oogpunt van de veiligheid. Hoewel het jachtrecht hierdoor beperking kan ondervinden, betreft dit geen ruimtelijk belang dat bij de belangenafweging voor het verlenen van de omgevingsvergunning dient te worden betrokken. Het betreft vooral een privaatrechtelijke aangelegenheid (toestemming grondeigenaar en/of gebruiker van de grond).

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**15e. Lichtreflectie, geluidbelasting zonnetracker-systeem en geluidsreflectie spoorweg**
Reclamant voert aan dat ten onrechte geen onderzoek is gedaan naar de lichtreflectie op de zonnepanelen, de geluidbelasting van het zonnetracker-systeem en de geluidsreflectie van het gebruik van de spoorlijn op de zonnepanelen.

*Reactie*
Zie voor de onderdelen lichtreflectie en geluidsbelasting van het zonnetracker-systeem van de zienswijze onze reacties onder zienswijze 6b. Voor wat betreft de opgeworpen reflectie van geluid van het gebruik van de spoorlijn op de zonnepanelen wordt verwezen naar hetgeen hierover wordt vermeld in paragraaf 4.6 van de Ruimtelijke Onderbouwing. Daaruit blijkt dat er geen sprake is van de reflectie van het geluid van de treinen via de zonnepanelen op de gevel van de woning van reclamant.

*Conclusie:*
De zienswijze gaf aanleiding tot het vragen van nadere informatie aan de initiatiefnemer. Naar aanleiding hiervan is paragraaf 4.6 van de Ruimtelijke Onderbouwing aangevuld. Deze nadere informatie leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**15f. Provinciaal beleid**
Reclamant voert aan, dat gelet op het feit dat op grond van de gewijzigde provinciale Omgevingsverordening geen zonneparken (meer) op landbouwgrond mogen worden aangelegd, onderhavige zonnepark in feite ook niet meer op basis van het overgangsrecht zou moeten worden toegestaan.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 7b.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**<u>Zienswijze 16 met kenmerk BZ 04 - Lichtreflectie (17 september 2025)</u>**
**16a. Lichtreflectie**
Er is ten onrechte geen dan wel gebrekkig onderzoek gedaan naar de lichtreflectie op de roterende zonnepanelen. Over de effecten hiervan moet volgens reclamant bij een onafhankelijke deskundige een advies te worden ingewonnen.

*Reactie:*
Zie onze reactie onder zienswijze 6b. Hieraan wordt toegevoegd dat het gemeentelijk ambtelijk apparaat paragraaf 4.12 van de Ruimtelijke Onderbouwing en het document “Follow the sun” heeft beoordeeld en akkoord heeft bevonden. Gelet hierop behoeft er niet te worden getwijfeld aan de juistheid van hetgeen in die informatie over de afwezigheid van lichtreflectie wordt vermeld. Het geeft geen blijk van onzorgvuldige of ondeskundige

informatie. Gelet hierop behoeft er niet te worden getwijfeld aan de zorgvuldigheid waarmee paragraaf 4.12 van de Ruimtelijke Onderbouwing en het document "Follow the sun" tot stand zijn gekomen en bestaat er geen aanleiding om een onafhankelijk deskundig advies in te winnen.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

<u>Zienswijze 17 met kenmerk BZ 06 (17 september 2025)</u>
**17a. Omvang en inpassing, herhaling van zetten door opnieuw advies te vragen**
Reclamant voert aan dat er geen sprake is van een goede landschappelijke inpassing in de omgeving van de locaties 2 en 3 van het zonnepark. De aanvaardbaarheid van de landschappelijk inpassing kan niet worden gebaseerd op het positieve advies van Het Oversticht van 8 april 2025. De daaraan voorafgaande adviezen van Het Oversticht uit de periode van 17 maart 2021 en 5 december 2024 waren immers negatief.

*Reactie*:
Zie onze reactie onder zienswijze 7a.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**17b. Draagvlak en participatie**
Er bestaat geen draagvlak onder de omwonenden voor het zonnepark. Dit blijkt ook uit de plaatsgevonden dialoog. Gelet hierop, zo begrijpen wij, zou de aangevraagde omgevingsvergunning dienen te worden geweigerd.

*Reactie*:
Zie onze reactie onder zienswijze 4e.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

<u>Zienswijze 18 met kenmerk BZ 09 (17 september 2025)</u>
**18a. Participatie**
Bewoners hebben het participatieproces over het zonnepark op de Velner als ondeugdelijk, onvolledig en misleidend ervaren. Dit blijkt uit het volgende:

- ontbreken draagvlak voor grootschalige zonnepark; bewoners waren bereid om in te stemmen met 1 à 2 kleinschalige locaties voor een zonnepark (2-3 ha);
- participatieprocedure was onvolledig en een farce. Het participatieplan is opgesteld door de initiatiefnemer en bood geen ruimte voor standpunten van omwonenden;
- er is slechts van enkele participatiebijeenkomsten een verslag gemaakt en de daarin door omwonenden geconstateerde tekortkomingen zijn niet aangepast; en
- Het Oversticht beschikte voor het uitbrengen van advies niet over de "door omwonenden uitgesproken informatie" en kon in zoverre niet goed adviseren.

*Reactie*
Zie voor ons standpunt over het participatieproces onze reactie onder zienswijze 4e en voor ons standpunt over het advies van Het Oversticht onze reactie onder zienswijze 7a.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

<u>Zienswijze 19 met kenmerk BZ 06 B (17 september 2025)</u>
**19a. Wisseling beoordelingskader adviesvraag aan Het Oversticht**
Reclamant voert aan dat het in strijd is met het zorgvuldigheidsbeginsel om de aan Het Oversticht voorgelegde adviesvraag te wijzigen, nadat eerdere door Het Oversticht verstrekte adviezen van 17 maart 2021 en 15 mei 2024

negatief waren. Dit klemt temeer, omdat Het Oversticht na de gewijzigde adviesvraag op 8 april 2025 en 14 mei 2025 positief heeft geadviseerd.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 7a.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

### 19b. Schending fair play-beginsel
Het wijzigen van de door de gemeente aan Het Oversticht voorgelegde adviesvraag is in strijd met het beginsel van fair play (art. 2:4 Awb), omdat de initiatiefnemer daardoor is bevoordeeld. Het Oversticht heeft immers na de wijziging van de adviesvraag een positief advies verstrekt.

*Reactie:*
Zoals in onze reactie onder zienswijze 7a toegelicht, is de aan Het Oversticht voorgelegde adviesvraag ten behoeve van het advies van 5 december 2024 expliciet beperkt tot de omvang en de landschappelijke inpassing overeenkomstig de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0". De eerder adviezen van Het Oversticht waren onbedoeld breder dan nodig op grondslag van het gemeentelijk beleid. Dit heeft ertoe geleid dat de eerdere adviezen ook gingen over andere aspecten dan de landschappelijke inpassing en omvang van het zonnepark. Het herformuleren van de adviesvraag was noodzakelijk om tot een vraag te komen die niet verder gaat dan de beoordelingskaders. Het beginsel van fair play speelt hierbij geen enkele rol en is derhalve niet geschonden. Hieraan wordt voor de volledigheid toegevoegd dat een bestuursorgaan doorgaans gemotiveerd van een advies van een externe deskundige kan afwijken.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

### 19c. Draagvlak en participatie
Reclamant voert aan dat er geen draagvlak bestaat voor het zonnepark onder de omwonenden en dat het participatieproces niet zorgvuldig is uitgevoerd.

*Reactie:*
Zie onze reactie onder zienswijze 4e.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

### 19d. Strijd met gemeentelijk beleid
Volgens reclamant wordt het zonnepark in strijd met het gemeentelijk beleid "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" landschappelijk niet goed ingepast. Hij baseert dit op eerdere negatieve adviezen van Het Oversticht. Bovendien wordt een zonnepark op goede landbouwgrond volgens reclamant in het gemeentelijk beleid ontraden.

*Reactie:*
Anders dan reclamant stelt, is het ontwerpbesluit gebaseerd op de positieve adviezen van Het Oversticht van 8 april 2025 en 14 mei 2025. Zie voor het overige onze reactie onder zienswijze 7a.

Alleen een 'monofunctioneel zonnepark' wordt - anders dan reclamant stelt - op grond van het gemeentelijk beleid op 'goede landbouwgronden' ontraden. Dit is de in paragraaf 3.3.1 van de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" onder 3 beschreven trede van de zonneladder. Hiervan is in onderhavige situatie geen sprake. Hierbij is sprake van trede 2 van de zonnelader als beschreven in paragraaf 3.3.1. Ook in zoverre is het zonnepark niet in strijd met de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0".

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

<u>Zienswijze 20 (18 september 2025)</u>
**20a. Onderhavig deel van het buitengebied wordt thans al gebruikt voor diverse bestaande functies zoals:**
- Landbouw en voedselvoorziening;
- Wonen op het platteland;
- Recreatieve buitenruimte voor dorp en stadsbewoners;
- In toenemende mate waterbeheer bovengronds en ondergronds;
- Natuur en het laten bestaan van ecologische draagkracht; en
- Groen en bebossing voor CO2 opslag- en kringloop.

Het toevoegen van een industriële functie voor het duurzaam opwekken van zonne-energie gaat volgens reclamant ten koste van de ecologische draagkracht van het gebied en het woon- en leefklimaat van mens, plant en dier.

*Reactie*
Het wordt onderkend dat onderhavig deel van het buitengebied al voor meerdere functies wordt gebruikt en dat de komst van het zonnepark invloed heeft op de beleving en het gebruik van het gebied. Bij de beoordeling van onderhavige aanvraag staat echter alleen de vraag centraal of het project, gelet op alle betrokken belangen, in overeenstemming is met een goede ruimtelijke ordening. Zoals in de reactie onder zienswijze 1b toegelicht wordt het zonnepark zo goed mogelijk met inheemse en gebiedseigen beplanting in de landschappelijke omgeving ingepast. Naar aanleiding van adviezen van Het Oversticht is de landschappelijke inpassing geoptimaliseerd. Bij adviezen van 8 april 2025 en 14 mei 2025 heeft Het Overzicht hiermee ingestemd. Gelet op deze adviezen, alsmede gelet op het nationaal, provinciaal en lokaal belang bij de duurzame opwekking van zonne-energie, hechten wij meer belang aan de tijdelijke exploitatie van een zonnepark in onderhavig gebied dan aan het belang bij het behoud van de huidige functies in het gebied.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**20b. Reservering financiële middelen voor ontmanteling zonnepark**
Reclamant verzoekt om financiële middelen te reserveren voor de verwijdering van het zonnepark na het verstrijken van de instandhoudingstermijn, zodat het gebied kan worden teruggebracht in de oorspronkelijke staat.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 1c.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**20c. Zonnepanelen eerst plaatsen op daken van woningen en bedrijven of naast (nieuwe) woonwijken**

*Reactie*
Zie onze reacties over voorgestelde alternatieve locaties onder zienswijze 4a en over het gemeentelijke beleid in de “Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0” over de zogenoemde zonneladder onder zienswijze 7a.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**20d. Participatie**
Reclamant werpt de vraag op of hij als grondeigenaar van aangrenzende gronden van twee van de drie locaties van het zonnepark niet had moeten worden betrokken bij het plaatsgevonden participatieproces dan wel daarover had moeten worden geïnformeerd.

*Reactie:*
Zie onze reacties onder zienswijze 4e en 12f. Hieraan wordt toegevoegd dat de gronden van reclamant niet direct grenzen aan de locaties 2 en 3 van het zonnepark. Zijn gronden worden daarvan fysiek afgeschermd door (agrarische) gronden van anderen en de spoorlijn Zwolle - Almelo. Rengers voldeed dus niet aan het gekozen uitgangspunt voor uitnodiging voor de participatie uit het Communicatie- en Participatieplan van 8 mei 2022. Temeer niet omdat er op de gronden van reclamant geen woningen en/of erven aanwezig zijn die zicht hebben op de locaties. Hierbij wordt benadrukt dat eenieder die niet persoonlijk was uitgenodigd door de initiatiefnemer voor de participatie overigens welkom was en kon participeren. Zoals hiervoor toegelicht is reclamante van zienswijze nr. 12 ook hangende het participatieproces aangeschoven.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**Zienswijze 21 Das & Boom (1 september 2025)**

**21a. Beoordeling ecologische waarde in QuickScan onvoldoende**
Reclamante voert aan, zoals wij begrijpen, dat in de door adviesbureau Eelerwoude opgestelde 'Quikscan Wet natuurbescherming realisatie zonnepark Raalte' van 21 april 2023 (hierna: QuickScan) onvoldoende aannemelijk is gemaakt dat er geen ontheffing op grond van de Wet natuurbescherming (Wnb) nodig is, omdat het project geen afbreuk zou doen aan het streven de das in een gunstige staat van instandhouding te laten voortbestaan. De ecologische informatie, waarop de QuickScan is gebaseerd, is volgens reclamante onvolledig.

*Reactie*
Naar aanleiding van deze zienswijze heeft Eelerwoude de QuickScan aangevuld dan wel geactualiseerd in de 'Aanvullingsnotitie quickscan flora en fauna' (hierna: Aanvullingsnotitie) van 10 februari 2026.
Met inachtneming van de zienswijze van reclamante trekt Eelerwoude in de Aanvullingsnotitie de conclusie dat – voor zover hier van belang - het zonnepark geen effect heeft op de gunstige staat van instandhouding van de das, indien de volgende mitigerende maatregelen worden getroffen:

- werkzaamheden in en aan het zonnepark alleen toestaan tussen zonsopgang en zonsondergang; en
- de te plaatsen hekwerken rond de locaties van het zonnepark voorzien van ten minste 10 poorten per locatie voor de toegang van grondgebonden zoogdieren zoals de das. Op advies van reclamante zullen hiervoor buizen worden gebruikt met één bocht van 90° of met twee bochten van elk 45°. De locaties van de poorten worden in overleg met een ecoloog bepaald.

De conclusie van Eelerwoude luidt (citaat):

*"Conclusie*
*In oppervlakte blijft evenveel foerageergebied behouden als nu het geval is, omdat er passeerbare afrastering wordt gebruikt voor de das. (…)*

*Hoewel er dus overlap is tussen foerageergebied en de projectlocaties is geen sprake van (onttrekking van) essentieel foerageergebied, omdat voldoende bereikbare alternatieven (binnen en buiten de afrastering) beschikbaar zijn. De beschermde status van de das wordt hiermee gewaarborgd en een ontheffing van de WnB (tegenwoordig Omgevingsvergunning in het kader van flora- en fauna activiteiten) is daardoor niet aan de orde."*

Hieruit blijkt dat het project uitvoerbaar is en dat er geen Wnb-ontheffing is vereist.

*Conclusie:*
De zienswijze gaf aanleiding tot het vragen van nadere informatie. Gelet op de naar aanleiding daarvan overgelegde Aanvullingsnotitie van Eelerwoude leidt de zienswijze niet tot een andere overweging in het besluit.

**21b. De das**

Het zonnepark leidt volgens reclamante tot verlies van (mogelijk essentieel) foerageergebied voor de das met een oppervlakte van circa 18 hectare. De aanname in de QuickScan dat het extensief beheerde zonnepark als foerageergebied voor de das kan blijven functioneren, indien wordt voorzien in de toegankelijkheid door middel van poorten in de hekken rond de locaties van het zonnepark, wordt betwist. Reclamante voert daartegen aan dat de voornaamste voedselbron van de das regenwormen zijn en dat die vooral voorkomen op bemeste maisakkers en graslanden en niet in een extensief beheert zonnepark.

*Reactie*
In de Aanvullingsnotitie benadrukt Eelerwoude dat dassen niet alleen regenwormen eten, maar ook noten, bessen, granen, paddenstoelen, knaagdieren, egels, slakken, insecten, en larven. Dit voedsel kan de das in het extensief beheerde zonnepark vinden. Daarbij wijst Eelerwoude erop dat uit onderzoek (Onrust, 2017) blijkt dat rode regenwormen juist goed gedijen in extensief beheerde gebieden. Dat betekent dat de das ook ter plaatse van de locaties van het zonnepark kan voorzien in zijn voornaamste voedselbron. Daarnaast blijft het gebied rondom het zonnepark in gebruik voor agrarische doeleinden. Ook op die locaties zijn voor de das voldoende regenwormen beschikbaar. Gelet hierop, gaat er volgens Eelerwoude geen (mogelijk essentieel) foerageergebied voor de das verloren, maar wordt het voedselaanbod daarentegen voor de das alleen maar groter en gevarieerder.

Hieraan voegt Eelerwoude toe dat de rond het zonnepark voorziene hagen, bomenrijen, struweel etc. bijdragen aan een groter aantal veilige migratieroutes voor de das.

*Conclusie:*
De zienswijze gaf aanleiding tot het vragen van nadere informatie. Gelet op de naar aanleiding daarvan overgelegde Aanvullingsnotitie van Eelerwoude leidt de zienswijze niet tot een andere overweging in het besluit.

### 21c. Burchten in het plangebied
In de QuickScan wordt vermeld dat er geen dassenburchten in het projectgebied aanwezig zijn, maar dat hierin wel sporen van dassen zijn aangetroffen. Uit de database van reclamante blijkt dat er in de omgeving van het projectgebied drie actieve, drie inactieve en twee onbekende burchten zouden zijn. Mitsdien dient er volgens reclamante een aanvullend onderzoek te worden uitgevoerd in een straal van 1.000 meter rond die burchten.

*Reactie*
De QuickScan is uitgevoerd conform de gebruikelijke ecologische onderzoeksmethodiek (bureau- en veldonderzoek). Daarbij is vastgesteld dat in het projectgebied geen dassenburchten aanwezig zijn. In het projectgebied zijn wel sporen van de das aangetroffen. In de Aanvullingsnotitie zijn de door reclamante genoemde burchten betrokken in relatie tot de gestelde aantasting van het foerageergebied. Deze aanvullende informatie doet niet af aan de door Eelerwoude getrokken conclusie; de gunstige staat van instandhouding van de das wordt niet aangetast door het zonnepark, er is geen Wnb-ontheffing vereist, en het project is uitvoerbaar. Aanvullend onderzoek acht zij niet nodig.

Kanttekening verdient hierbij dat Eelerwoude signaleert dat reclamante de datum van de informatie over de burchten en de typen burchten onvermeld laat. Ook merkt Eelerwoude op dat zij tijdens het veldonderzoek de onbekende burcht nabij locatie 3 van het zonnepark niet heeft aangetroffen. De oorsprong van de waarneming van die onbekende burcht heeft Eelerwoude in overleg met reclamante ook niet kunnen achterhalen.

*Conclusie:*
De zienswijze gaf aanleiding tot het vragen van nadere informatie. Gelet op de naar aanleiding daarvan overgelegde Aanvullingsnotitie van Eelerwoude leidt de zienswijze niet tot een andere overweging in het besluit.

### 21d. Compensatie voor de das
Reclamante stelt zich op het standpunt dat het verlies van 18 ha foerageergebied moet worden gecompenseerd. Zij baseert dat op het Kennisdocument Das van Bij12.

*Reactie*

Zoals hiervoor in de reactie onder zienswijze 21a gesteld gaat er geen foerageergebied voor de das verloren als gevolg van het zonnepark. In zoverre is een compensatieplicht dan ook niet aan de orde. Bovendien speelt die verplichting in onderhavige procedure geen rol. In onderhavige procedure kan worden volstaan met de beoordeling of het wettelijk soortenbeschermingsregime aan de uitvoerbaarheid van het zonnepark in de weg staat. Op grond van de QuickScan en de Aanvullingsnotitie stellen wij ons op het standpunt dat het soortenbeschermingsregime voor de das niet aan de uitvoerbaarheid van het zonnepark in de weg staat.

*Conclusie:*
De zienswijze gaf aanleiding tot het vragen van nadere informatie. Gelet op de naar aanleiding daarvan overgelegde Aanvullingsnotitie leidt de zienswijze niet tot een andere overweging in het besluit.

**21e. Tijdelijke verstoring**
Reclamante voert aan dat in de QuickScan wordt gesteld dat de verstoring van de das 'tijdelijk' is. Hoewel het zonnepark na 25 jaar wordt verwijderd, betekent dit een verstoring van vier tot acht dassengeneraties. Mitsdien vindt reclamante de stelling dat het om een tijdelijke verstoring gaat misleidend en feitelijk onjuist.

**Reactie**
In de QuickScan wordt - anders dan reclamante stelt - niet gesteld dat de das tijdelijk wordt verstoord als gevolg van het zonnepark. Het woord 'tijdelijk' wordt in de QuickScan alleen gebruikt voor zoogdiersoorten waarvoor een provinciale vrijstelling geldt. Voor de das geldt geen provinciale vrijstelling. Deze zienswijze betreft een onjuiste lezing/interpretatie van de QuickScan.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**21f. Landschap**
Het zonnepark vormt een ernstige aantasting van het landschap. Extensief beheer van het zonnepark leidt tot bodemverschraling, afname van bodemleven en verminderde stikstofopslag en waterretentie.

*Reactie*
Zie onze reactie over de landschappelijke inpassing van het zonnepark in de omgeving onder zienswijze 1b.

Ten aanzien van bodemkwaliteit is gekozen voor beheer met kruidenrijk grasland en extensieve begrazing/maaibeheer. In de Aanvullingsnotitie is nader ingegaan op de positieve effecten hiervan op het bodemleven. Gelet op de opstelling van de rijen zonnepanelen, de breedte van een zonnepaneel en het trackersysteem van de zonnepanelen, is het aannemelijk dat de biodiversiteit en de bodemkwaliteit versterkt ten opzichte van het huidige intensieve en eenzijdige agrarische gebruik van de gronden.

*Conclusie:*
De zienswijze gaf aanleiding tot het vragen van nadere informatie. Gelet op de naar aanleiding daarvan overgelegde Aanvullingsnotitie leidt de zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**21g. Verzoek om heroverweging locatiekeuze**
Reclamante verzoekt om geen omgevingsvergunning te verlenen voor het zonnepark op onderhavige locaties en de locatiekeuze te heroverwegen, waarbij ecologische draagkracht, landschappelijke integriteit en cultuurhistorische waarden als randvoorwaarde gelden.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 4a.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

Zienswijze 22 (18 september 2025)

**22a. Aantasting landschap en cultuurhistorie waarden**

Reclamant voert aan dat het zonnepark in strijd is met het advies van Het Oversticht van 15 mei 2024. Het zonnepark tast de openheid van het landschap en de cultuurhistorische waarde aan.

*Reactie*

Zie onze reactie onder zienswijze 7a. Hieraan wordt uitdrukkelijk toegevoegd dat het advies van Het Oversticht van 15 mei 2024 niet ten grondslag ligt aan onderhavig ontwerpbesluit.

*Conclusie:*

De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**22b. Alternatieven**

Volgens reclamant zijn er onvoldoende alternatieve locaties voor een zonnepark onderzocht en derhalve is het project in strijd met het gemeentelijk beleid dat ertoe strekt om bij een grootschalig zonnepark zoals onderhavig project in te zetten op meervoudig ruimtegebruik.

*Reactie*

Zie onze reacties onder zienswijze 4a (alternatieve locaties) en 7a (gemeentelijk beleid). Voor wat betreft hetgeen is aangevoerde over de inzet op meervoudig ruimtegebruik bij een grootschalig zonnepark, wordt vermeld dat onderhavig zonnepark hieraan voldoet (par. 3.3.1 aanhef en onder 2 van de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0". Het zonnepark voorziet in: (1) het duurzaam opwekken van zonne-energie en (2) het uitbreiden en versterken van de ecologie en de biodiversiteit door de landschappelijke inpassing van het zonnepark en het kruidenrijk grasland tussen de zonnepanelen.

*Conclusie:*

De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**22c. Aantasting zonnepanelen landschap**

De zonvolgende panelen zijn hoger dan de standaard zonnepanelen en tasten hierdoor het open landschap en de zichtlijnen aan.

*Reactie*

Zie onze reactie onder zienswijze 1b.

*Conclusie:*

De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**22d. Voorschrift instandhouding beplanting onuitvoerbaar**

Reclamant voert aan dat de in het ontwerpbesluit opgenomen voorschrift over de instandhoudingsverplichting van onderdelen van de landschappelijke inpassing na ommekomst van de instandhoudingstermijn van 25 jaar voor het zonnepark onuitvoerbaar is en dat het derhalve een "schijnzekerheid" schept.

*Reactie*

Aan de omgevingsvergunning worden voorschriften verbonden die ertoe strekken dat de beplanting rond het zonnepark na het verstrijken van de instandhoudingstermijn van 25 jaar voor het zonnepark in stand moet worden gehouden. Hoewel hierbij is bepaald dat die verplichting ook geldt voor een rechtsopvolger, vloeit dit reeds voort uit het zaaksgebonden karakter van de omgevingsvergunning als bepaald in artikel 5.37 van de Omgevingswet (was art. 2.25 Wabo). Dat houdt in dat de omgevingsvergunning niet is gebonden aan de persoon van de houder, maar het project volgt zolang de vergunning rechtskracht heeft. Dit houdt in dat de instandhouding van de beplanting is gewaarborgd door middel van de aan de vergunning te verbinden voorschriften en ook geldt voor de grondeigenaren. Voorts wordt de omgevingsvergunning ook verleend voor die betreffende beplanting.

Hieraan wordt toegevoegd dat de landschappelijke inpassing zonder meer is gewaarborgd voor de duur van de instandhoudingstermijn van het zonnepark. Het blijvend behoud van de beplanting is een wenselijke situatie, maar de ruimtelijke aanvaardbaarheid van het zonnepark is daarvan niet afhankelijk.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**22e. Tegenstrijdige adviezen Het Oversticht**
Reclamant twijfelt aan de zorgvuldigheid van de besluitvorming, omdat Het Oversticht in mei 2024 negatief heeft geadviseerd over het zonnepark en vervolgens in april 2025 positief.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 7a.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**22f. Juridische onderbouwing**
Het zonnepark voldoet volgens reclamant niet aan een goede ruimtelijke ordening. Het is in strijd met de adviezen van Het Oversticht, de Omgevingsverordening Overijssel en het gemeentelijk beleid "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0". Mitsdien kan de vvgb niet worden verstrekt.

*Reactie*
Zie onze reacties onder zienswijze 7a (adviezen van Het Oversticht), 7b (Omgevingsverordening Overijssel) en 7a (Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0).

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**Zienswijze 23 met kenmerk BZ 03 B - Geluid (23 september 2025)**
**23a. Ontbrekende onderzoeken en rapportages**
Volgens reclamant is er ten onrechte geen onderzoek gedaan naar de geluidsbelasting van de bewegende zonnepanelen. Er is geen bewijs geleverd dat het trackersysteem geen hinderlijke of schadelijke geluidseffecten veroorzaakt.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 6b.

*Conclusie:*
De zienswijze gaf aanleiding tot het vragen van nadere informatie aan de initiatiefnemer. Naar aanleiding hiervan is paragraaf 4.6 'Bedrijven en milieuzonering' van de Ruimtelijke Onderbouwing aangevuld ten aanzien van de geluidbelasting van het trackersysteem. De zienswijze leidt voor het overige niet tot een andere overweging in het besluit.

**23b. Reflectie geluid treinen op zonnepanelen**
Reclamant vreest voor de reflectie van het geluid van de treinen op de spoorlijn Zwolle - Almelo via de zonnepanelen op de gevel van zijn woning. Volgens reclamant is dit ten onrechte niet onderzocht.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 15e.

*Conclusie:*
De zienswijze gaf aanleiding tot het vragen van nadere informatie aan initiatiefnemer. Naar aanleiding hiervan is paragraaf 4.6 'Bedrijven en milieuzonering' van de Ruimtelijke Onderbouwing aangevuld ten aanzien van de

beweerdelijke reflectie van geluid van treinen op de zonnepanelen. De zienswijze leidt voor het overige niet tot een andere overweging in het besluit.

**23c. Ruimtelijke Onderbouwing ontoereikend vanwege ontbreken onafhankelijk onderzoek**
Reclamant voert aan, althans aldus wordt begrepen, dat de Ruimtelijke Onderbouwing niet aan de vergunning ten grondslag kan worden gelegd, omdat die - voor het onderdeel geluid - niet is opgesteld door een onafhankelijke deskundige.

*Reactie*
Er bestaat geen rechtsregel op grond waarvan een ruimtelijke onderbouwing (deels) moet zijn opgesteld door een onafhankelijke en onpartijdige persoon of instantie.[9] Hieraan wordt toegevoegd dat het gemeentelijk apparaat de Ruimtelijke Onderbouwing en specifiek paragraaf 4.6 heeft beoordeeld. Daarbij is niet gebleken dat in zoverre getwijfeld dient te worden aan de zorgvuldigheid waarmee de Ruimtelijke Onderbouwing is opgesteld. Hetgeen reclamant hierover aanvoert, werpt hierop geen ander licht.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**Zienswijze 24 met kenmerk BZ 07 (24 september 2025)**
**24a. Onjuiste en tegenstrijdige informatie hoogte zonnepanelen**
Reclamant voert aan dat er tegenstrijdige informatie wordt verstrekt over de hoogte van de zonnepanelen. Volgens reclamant zou de maximale hoogte van de zonnepanelen met een hellingshoek van 55° volgens medewerkers van Greencells 2,05 meter bedragen, terwijl op een technische tekening - een maximale hoogte - van 2,28 meter wordt vermeld. Door toepassing van de Flexibiliteitsnotitie kan die hoogte nog eens met 10% worden vergroot tot 2,508 meter. Hierbij blijft ten onrechte onvermeld dat die hoogte als gevolg van hoogteverschillen in het terrein nog 20 centimeter hoger kan worden (2,708 meter).

Evenmin wordt informatie verstrekt over de minimale hoogte van de zonnepanelen al dan niet in verhouding tot hoogteverschillen in het terrein. Gelet hierop is de besluitvorming in strijd met artikel 3:2 Awb onzorgvuldig voorbereid en in strijd met artikel 3:46 Awb ondeugdelijk gemotiveerd.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 1b. Hieraan wordt toegevoegd dat de maximale hoogte van de zonnepanelen maatgevend is voor de landschappelijke inpassing. In zoverre kan de minimale hoogte van zonnepanelen buiten beschouwing blijven. In zoverre is er geen sprake van strijd met de artikelen 3:2 en 3:46 Awb.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**Zienswijze 25 met kenmerk BZ 10 – Te naam stelling B.V. (24 september 2025)**
**25a. Misleiding door term 'landgoed'**
De omgevingsvergunning is aangevraagd onder de naam 'Zonnepark Energielandgoed Raalte'. Reclamant vindt dit, zoals wordt begrepen, een misleidende tenaamstelling vanwege de term 'landgoed'. Het zonnepark is geen landgoed en de naam doet derhalve afbreuk aan de diverse landgoederen in onderhavig gebied. Mitsdien wordt verzocht om bij de verlening van de omgevingsvergunning niet de term 'landgoed' en de streeknamen 'Velner', 'Hondemot' of 'Stobbenbroek', en familienamen te gebruiken.

*Reactie*
De aanvraag om de omgevingsvergunning is aangevraagd door de besloten vennootschap Raalte 1 Zonnepark B.V. Er wordt besloten op de aanvraag. Het ontwerpbesluit en de omgevingsvergunning zijn en worden derhalve op naam gesteld van en verleend aan de aanvrager (Raalte 1 Zonnepark B.V.). De naam van de aanvrager en/of de

[9] Zie bijv. AbRS 28 februari 2018 (ECLI:NL:RVS:2018:685) en AbRS 30 november 2016 (ECLI:NL:RVS:2016:3161)

in de bij de aanvraag behorende stukken gekozen titel of gehanteerde projectnaam 'Energielandgoed Raalte' is voor het overige niet relevant in het kader van de besluitvorming en speelt daarbij geen rol.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**Zienswijze 26 met kenmerk BZ 13 – (Schijn)Partijdigheid en onzorgvuldige voorbereiding ontwerpbesluit (23 september 2025)**

**26a. Onvolledige en vertraagde Terinzagelegging, selectieve informatievoorziening, informatieplicht wethouder**

Opnieuw voert reclamant aan dat de Ruimtelijke Onderbouwing pas op 14 augustus 2025 ter inzage is gelegd, terwijl het ontwerpbesluit al vanaf 8 augustus 2025 ter inzage lag. Daarbij voert reclamant aan dat pas twee dagen voor het verstrijken van de oorspronkelijke termijn waarbinnen zienswijze omtrent het ontwerpbesluit kenbaar konden worden gemaakt, openbaar kennis is geven van de verlenging van die termijn met één week. Reclamant verbindt hieraan de conclusie dat de terinzagelegging van het ontwerpbesluit met de daarbij behorende stukken in strijd met het bepaalde in artikel 3:11 Awb is. Voorts werpt reclamant hierbij op dat hij geen ontvangstbevestiging heeft ontvangen van zijn e-mailberichten van 14 augustus 2025 van 11:58:34 en 11:59 en 22 augustus 2025 van 11:43:46.

*Reactie*
Zie onze reactie op zienswijze 5a en 5b. Voorts wordt opgemerkt dat er geen regel bestaat die ertoe strekt dat de ontvangst van elk e-mailbericht aan de gemeente moet worden bevestigd. Voorts ontbreken de betreffende concreet vermelde e-mailberichten waarvan de ontvangst niet zou zijn bevestigd bij de zienswijze zodat daarop zonder meer niet kan worden gereageerd.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**26b. Bevoordeling initiatiefnemer, belangenverstrengeling en verwevenheid**

Aangevoerd wordt dat de initiatiefnemer structureel is bevoordeeld door het college. Reclamant baseert dat op het feit dat er een besluit is genomen op het principeverzoek zonder dat het verzoek ontvankelijk was en op het feit dat de aanvraag om een omgevingsvergunning niet is afgewezen naar aanleiding van een negatief advies van Het Oversticht. Daarnaast wordt aangevoerd dat sprake is van de schijn van belangenverstrengeling vanwege het feit dat de medewerkers die de besluitvorming op onderhavige aanvraag voorbereiden ook met Het Oversticht samenwerken voor andere projecten en die medewerkers ook hebben meegeschreven aan het advies van Het Oversticht van 8 april 2025.

*Reactie*
De gegeven voorbeelden van structurele bevoordeling van initiatiefnemer kunnen wij niet volgen. Er gelden - ingevolge het gemeentelijke beleid "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" - geen eisen voor het indienen en in behandeling nemen van een principeverzoek. Voorts heeft Het Oversticht geen negatief advies verstrekt over onderhavige aanvraag om een omgevingsvergunning op grond waarvan die had moeten worden afgewezen. Zie onze reactie onder zienswijze 7a.

Evenmin kunnen wij het verwijt van belangenverstrengeling met Het Oversticht volgen. Het Oversticht is een onafhankelijke instantie en brengt derhalve desgevraagd onafhankelijke advies uit. Dit laat onverlet dat van gemeentewege wel moeten kunnen overlegd met Het Oversticht over een concept-advies en dat overleg kan op vele manieren vorm worden gegeven. Uit een van de bij deze zienswijze gesloten bijlagen blijkt dat in het kader van dat overleg vragen en opmerkingen zijn vermeld in een concept-advies. Dit betekent - anders dan reclamant stelt - niet dat van gemeentewege is meegeschreven aan het advies van Het Oversticht.

Opmerking verdient hierbij dat - ongeacht de waarde van een advies - het bevoegd gezag beleidsvrijheid heeft om zo nodig gemotiveerd van een advies af te wijken.

Uit het voorgaande volgt dat noch sprake is van een bevoordeling van initiatiefnemer noch van belangenverstrengeling met Het Oversticht.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**26c. Het ontwerpbesluit is niet getoetst aan de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0"**
Reclamant voert aan dat het ontwerpbesluit niet is getoetst aan vier van de vijf uitgangspunten waaraan een initiatief voor een zonnepark op grond van paragraaf 2.3 van het gemeentelijk beleid in de "Richtlijnen zonneparken in de gemeente Raalte 2.0" moet voldoen.

*Reactie*
Uit de bij de aanvraag gesloten documenten blijkt dat die betrekking hebben op de door reclamant bedoelde uitgangspunten waaraan een initiatief voor een zonnepark moet voldoen op grond van het gemeentelijk beleid. Bij de aanvraag was o.a. een Landschappelijk Inpassingsplan van december 2023, een participatieverslag van 26 november 2023, een Voorstel voor Maatschappelijk Meerwaarde van 26 november 2023, en een Ruimtelijke Onderbouwing van 18 december 2023 gesloten. In paragraaf 3.4 van de Ruimtelijke Onderbouwing wordt de toets aan de vijf basisuitgangspunten van het gemeentelijk beleid beschreven waaronder de voorwaarde van 50% lokaal eigenaarschap. Wij hebben die en de overige documenten inhoudelijk beoordeeld en getoetst aan het gemeentelijk beleid. Gelet daarop is het ontwerpbesluit - anders dan reclamant stelt - getoetst aan het gemeentelijk beleid en daarmee in overeenstemming bevonden.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**<u>Zienswijze 27 (24 september 2025)</u>**
**27a. Hoogte en zichtbaarheid zonnepanelen**
De zonnepanelen zijn te hoog en doen afbreuk aan het landschap. Voor de onderbouwing van deze zienswijze wordt verwezen naar zienswijzen die door anderen zijn ingediend.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 1b.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**27b. Kwaliteit en onderhoud landschappelijke inpassing**
Reclamante vreest dat de landschappelijke inpassing en het onderhoud van onder andere locatie 3 onvoldoende juridische wordt gewaarborgd in de omgevingsvergunning, zodat naleving daarvan niet kan worden afgedwongen.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 4d. Hieraan wordt toegevoegd dat de landschappelijke inpassing is uitgewerkt in het Landschappelijk Inpassingsplan en dat dit plan deel uitmaakt van de omgevingsvergunning. In de vergunningvoorschriften is vastgelegd dat de beplanting conform dit plan moet worden aangelegd en in stand moet worden gehouden gedurende de instandhoudingstermijn van het zonnepark. Voorts is daarin bepaald dat een deel van de landschappelijke inpassing na ommekomst van de instandhoudingstermijn behouden moet blijven. De naleving van de landschappelijke inpassing en de instandhouding van die beplanting/vegetatie kan derhalve door middel van een handhavingsverzoek worden afgedwongen en is in zoverre juridisch gewaarborgd. Het uitvoeren van onderhoud van de beplanting en vegetatie is beschreven in het document 'Natuur inclusief beheerplan'. Voor de waarborging van het onderhoud zal een voorwaarde aan de vergunning worden verbonden.

*Conclusie*

Naar aanleiding van deze zienswijze is een voorwaarde aan de vergunning toegevoegd waarin wordt voorzien in het uitvoeren van het onderhoud/beheer van de landschappelijke inpassing. Voor het overige leidt deze zienswijze niet tot een andere overweging in het besluit.

### 27c. Invloed op kwaliteit van leven en toekomstplannen

Reclamante stelt dat de nabijheid van de locaties 1 en 3 van het zonnepark aan weerszijde van de boerderij op een afstand van minder dan 500 meter zowel zijn leven als zijn toekomstplannen ernstig aantast. Deze belangen moeten bij de belangenafweging over de besluitvorming op de aanvraag van het zonnepark worden betrokken.

*Reactie*

De belangen van reclamante bij een aanvaardbaar woon- en leefklimaat en de exploitatie voor recreatief gebruik van de op 30 januari 2025 verleende omgevingsvergunning voor drie plattelandskamers in een bestaande schuur, zijn betrokken bij de belangenafweging voor het verlenen van de omgevingsvergunning voor het zonnepark. Het zonnepark doet geen afbreuk aan die belangen. Zie de reactie hierna onder 27d voor de beoordeling van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat ter plaatse van de boerderij van reclamant.

Voorts worden de locaties van het zonnepark landschappelijk ingepast, zodat een rechtstreeks zicht op het zonnepark zo goed mogelijk wordt voorkomen. Hieraan wordt toegevoegd, zoals gesteld in onze reactie op zienswijze 6a, dat er geen recht bestaat op een blijvend vrij uitzicht op het open landschap.

*Conclusie*

De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

### 27d. Reflectie, geluid en licht

Er is volgens reclamante ten onrechte onvoldoende onderzoek gedaan naar de milieuhygiënische effecten van (1) het geluid van zonnepanelen en transformatoren en (2) het licht van de camera's in de nacht op zowel reclamante als hun dieren (paarden) en het treinverkeer. Dit is in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel in artikel 3:2 Awb. Daarom verzoekt reclamant om geluidmetingen te laten verrichten door een onafhankelijk akoestisch bureau.

*Reactie*

Zie onze reactie onder zienswijze 6b. Hieraan wordt toegevoegd dat de boerderij van reclamante op een afstand van ongeveer 337 meter van locatie 1 van het zonnepark is gelegen en op een afstand van ongeveer 325 meter van locatie 3. Mitsdien wordt ruimschoots voldaan aan de in acht te nemen adviesafstand voor geluid tussen het zonnepark op de locaties 1 en 3 en de dichtstbij die locaties gelegen betreffende gevel van de boerderij van reclamante. Mitsdien is sprake van een aanvaardbaar woon- en leefklimaat.

Beweerdelijke lichthinder van camera's in de avond en de nacht is niet aan de orde. De camera's stralen geen licht uit.

*Conclusie:*

De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

### 27e. Veiligheidsrisico's

Reclamante vreest voor de aantasting van de veiligheid in de omgeving van het zonnepark als gevolg van het risico op koper- en metaaldiefstal en de vergroting van de bestaande dumping van drugsafval.

*Reactie*

De mogelijke aantasting van de veiligheid in het omliggende gebied van het zonnepark is geen belang dat bij de verlening van de aangevraagde omgevingsvergunning dient te worden betrokken op grond van het beoordelingskader. Wat daarvan zij, om diefstal van koper- en metaal zoveel mogelijk te voorkomen worden de locaties van het zonnepark afgesloten met een hek en worden de locaties voorzien van camera's voor het houden van 24-uurs toezicht.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**27f. Waardevermindering**
Reclamante verwacht een forse waardedaling van hun boerderij als gevolg van de nabijheid van de locaties 1 en 3 van het zonnepark. Gelet daarop verlangt reclamante:

- een reële compensatie voor de waardedaling;
- "planologische en woon-/bouwvergunningen mogelijkheden voor perspectief".

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 15b (nadeelcompensatie). Voor wat betreft toekomstige ontwikkelingen wordt erop gewezen dat daarvoor t.z.t. een omgevingsvergunning dient te worden aangevraagd. Die aanvraag wordt op zijn eigen merites beoordeeld en houdt geen verband met onderhavige aanvraag.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**27g. Biodiversiteit en ecologische gevolgen**
Reclamante stelt zich op het standpunt dat de verbetering van de biodiversiteit onvoldoende is onderbouwd en wordt gewaarborgd. Zij onderbouwt dit met een verwijzing naar een bijgesloten Frans onderzoek over 'Effecten van zonnepanelen en beheer op bestuivers en hun interacties met planten in zonneparken in Zuid-Frankrijk' van juli 2025. In zoverre is het ontwerpbesluit in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel in artikel 3:2 Awb.

*Reactie*
Het zonnepark wordt voorzien op landbouwgronden. Uit het Landschappelijk Inpassingsplan blijkt dat de locaties worden omsloten met aan te leggen struwelen, hagen, houtsingels, keverbanken, knotwilgen, takkenril, dood hout etc. Tussen de ruim opgestelde rijen zonnepanelen wordt kruidenrijk grasland voorzien. Het totale pakket van de landschappelijke inpassing en het kruidenrijk grasland tussen de zonnepanelen is gericht op het versterken van biodiversiteit ten opzichte van het huidige (intensieve en eenzijdige) agrarische gebruik van de gronden.

In het bij het ontwerpbesluit behorende document 'Natuur inclusief beheerplan, Energielandgoed Raalte' is vastgelegd dat de huidige waarde van de biodiversiteit door middel van het uitvoeren van een nulmeting vóór de aanleg van het zonnepark wordt vastgesteld. Vervolgens wordt de (ontwikkeling van de) biodiversiteit periodiek gemonitord, zodat het beheer van de vegetatie indien nodig kan worden bijgesteld.

Het aangehaalde onderzoek is blijkens tabel 1 beperkt tot het gebied van de oppervlakte van de zonnepanelen en de ruimte tussen de rijen zonnepanelen. In dit onderzoek wordt niet voorzien in een landschappelijke inpassing van het zonnepark door beplanting rond de zonnepanelen. Alleen in zoverre zijn de resultaten van dit onderzoek al niet representatief voor onderhavige landschappelijke inpassing van het zonnepark. Derhalve komt er geen betekenis toe aan dit onderzoek. Het is voldoende aannemelijk dat het totale Landschappelijke Inpassingsplan een positief effect heeft op de biodiversiteit en de ecologie van het zonnepark op de huidige landbouwgronden. In zoverre is geen sprake van strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel in artikel 3:2 Awb.

*Conclusie*
Naar aanleiding van deze zienswijze is een voorwaarde aan de vergunning toegevoegd waarin de verplichting tot het uitvoeren van een nulmeting en een periodieke monitoring van (de ontwikkeling van) de biodiversiteit is opgenomen.

**27h. Beleidsmatige en financiële bezwaren**
Reclamante stelt zich op het standpunt dat het project in strijd is met de Omgevingsverordening Overijssel. Onderhavig zonnepark is derhalve niet meer nodig om te kunnen voldoen aan de doelstelling van de Regionale Energiestrategie (RES) om de minimaal bepaalde hoeveelheid duurzame energie in 2030 op te wekken. Mitsdien is het verstrekken van een lening aan de initiatiefnemer van €10 miljoen uit het Energiefonds Overijssel (EOF) zonder

lokaal draagvlak in strijd met een doelmatig en rechtmatig bestuur als bepaald in artikel 3:4 Awb en artikel 108 Provinciewet. Bovendien bestaat het risico op het verstrekken van onrechtmatige staatssteun.

*Reactie*:
Zie voor de beweerdelijke strijdigheid met de Omgevingsverordening Overijssel onze reactie onder zienswijze 7b. Gelet op het feit dat het zonnepark niet in strijd is met de provinciale Omgevingsverordening, is een lening uit het Energiefonds - wat daar voor het overige ook van zij - niet in strijd met, zoals reclamant stelt, een doelmatig en rechtmatig bestuur. Evenmin bestaat in zoverre de kans op onrechtmatige staatssteun.

Hieraan wordt toegevoegd dat er (nog) geen sprake is van een lening van €10 miljoen bij het EOF. Het EOF heeft slechts een toezegging gedaan voor een lening voor een substantieel lager bedrag dan €10 miljoen. Het betreft overigens een commerciële lening. Ook in zoverre is geen sprake van mogelijke onrechtmatige staatssteun.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**27i. Participatie**
Het participatieproces is niet goed doorlopen omdat omwonenden niet de ruimte hebben gekregen voor hun inbreng. De kaders voor de participatie zijn bepaald door de initiatiefnemer en de gemeente. Dit brengt met zich dat in zoverre sprake is van schending van de participatieverplichting van het gestelde bij en krachtens de Omgevingswet en het zorgvuldigheidsbeginsel in artikel 3:2 Awb.

*Reactie*:
Zie onze reactie onder zienswijze 4e. Hieraan wordt voor de gestelde strijdigheid met de participatieverplichting onder de Omgevingswet toegevoegd dat onderhavige aanvraag is ingediend op 21 december 2023 onder het oude recht (Wabo). Op grond van het overgangsrecht in artikel 4.3 Invoeringswet Omgevingswet blijft op de behandeling van die aanvraag het oude recht van vóór de Omgevingswet van toepassing. Die wetgeving voorzag niet in een participatieverplichting. Mitsdien is het bepaalde in artikel 7.4 van de Omgevingsregeling over participatie niet van toepassing op onderhavige aanvraag (en besluitvorming). Schending van de participatieverplichting onder de Omgevingswet is dus niet aan de orde.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**27j. Zonneladder en beleidskaders**
Reclamante stelt zich op het standpunt dat een grootschalig zonnepark pas is toegestaan als andere opties voor plaatsing van zonnepanelen zijn uitgeput. Niet naleven van de zonneladder is in strijd met het provinciaal beleid en goed bestuur.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 7a.

*Conclusie:*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**27k. Alternatieven**
Reclamante voert aan dat in strijd met het zorgvuldigheidsbeginsel in artikel 3:2 Awb geen alternatieve locaties voor het zonnepark zijn onderzocht.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 4a.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**27l. Onvolledige terinzagelegging**
Reclamante stelt dat de terinzagelegging van het ontwerpbesluit en de daarbij behorende stukken onvolledig was en dat de termijn van die terinzagelegging, waarbinnen zienswijze kenbaar konden worden gemaakt, onjuist is aangevangen.

*Reactie*
Zie onze reacties onder zienswijze 5a en 5b.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**27m. Onvolledige en misleidende advisering Het Oversticht**
Reclamante stelt in dit verband: "*Gebruik van onvolledig advies door gemeente kan strijdig zijn met zorgvuldige voorbereiding (art. 3:2 Awb) en onpartijdige advisering*".

*Reactie*
Uit de titel en de hierboven geciteerde toelichting op deze zienswijze leiden wij af dat de zienswijze betrekking heeft op de advisering van Het Oversticht over onderhavig zonnepark. Het Oversticht, zo begrijpen wij, is hierover onvoldoende geïnformeerd door de gemeente. Het gevolg hiervan is dat de besluitvorming in strijd is met het zorgvuldigheidsbeginsel in artikel 3:2 Awb, indien het advies van Het Oversticht aan de te verlenen omgevingsvergunning ten grondslag wordt gelegd.

Zie voor ons standpunt onze reactie onder zienswijze 7a.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**<u>Zienswijze 28 (23 september 2025)</u>**
**28a. Aantasting landschap**
Reclamante voert globaal aan dat het gebied tussen Raalte en Heino een waardevol en karakteristiek landschap is en dat de aanleg van het grootschalige zonnepark in dit gebied leidt tot een onomkeerbare aantasting van de leefomgeving.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 1b.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**28b. Netcongestie**
Reclamant vreest dat de aansluiting van het zonnepark op het elektriciteitsnet leidt tot verstoring van het opwekken van zonne-energie door middel van de reeds op daken van particulieren en bedrijven geplaatste zonnepanelen in het kader van de maatschappelijke verduurzamingsopgave. Verzocht wordt te onderzoeken of dit effect voldoende is meegenomen bij de besluitvorming.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 1d.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**28c. Onvolledige en onjuiste terinzagelegging**
De Ruimtelijke Onderbouwing is pas op 14 augustus 2025 ter inzage gelegd, terwijl het ontwerpbesluit en de overige daarop betrekking hebbende stukken al op 8 augustus 2025 ter inzage waren gelegd. Voorts hebben de adviezen van Het Oversticht van 17 maart 2021, 15 mei 2024 en 5 december 2024 en de schriftelijke verklaringen van de grondeigenaren, waarin zij instemmen met het gebruik van hun gronden voor het zonnepark (B14) niet ter inzage gelegen. Dit is volgens reclamant in strijd met het bepaalde in de artikelen 3:11 en 3:12 Awb. Als gevolg hiervan was reclamant niet in staat om een volledige zienswijze omtrent het ontwerpbesluit in te dienen. Dit laatste is volgens reclamant in strijd met het bepaalde in artikel 3:2 Awb (zorgvuldigheidsbeginsel) en artikel 3:45 Awb (motiveringsbeginsel). Mitsdien dient de voorbereidingsprocedure te worden overgedaan.

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 5a en 5b.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**28d. Ontbreken recht op eerlijk proces**
Het gevolg van de gebreken bij de terinzagelegging van het ontwerpbesluit is dat er geen sprake was van een recht op een eerlijk proces zoals bepaald in artikel 6 van het Europees Verdrag voor de Rechten van de Mens (EVRM).

*Reactie*
Zie onze reactie onder zienswijze 5a en 5b. Alleen al gelet daarop is van strijd met het bepaalde in artikel 6 EVRM geen sprake.

*Conclusie*
De zienswijze leidt niet tot een andere overweging in het besluit.

**Zienswijze 29 (25 september 2025)**
Deze zienswijze is op 26 september 2025 om 00:05 door middel van een e-mailbericht - anders dan de vermelde datum van 25 september 2025 in de bijgesloten zienswijze - ontvangen. De zienswijze is derhalve buiten de gestelde en verlengde termijn voor het kenbaar maken van zienswijzen ontvangen. Mitsdien is de zienswijze niet-ontvankelijk en wordt buiten beschouwing gelaten.

***